

Aplikace teorií regionálního rozvoje v České republice

Diplomová práce

Studijní program:

N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

Regionální studia

Autor práce:

Bc. Barbora Plischková

Vedoucí práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Zadání diplomové práce

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Barbora Plischková**
Osobní číslo: E17000277
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: N6202T086 – Regionální studia
Zadávací katedra: katedra ekonomie
Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.
Konzultant práce: Ing. Lukáš Schwarz
Centrum pro regionální rozvoj České republiky, Projektový manažer

Název práce: **Aplikace teorií regionálního rozvoje v České republice**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Charakteristika vybraných teorií regionálního rozvoje.
3. Definování regionu České republiky a její regionální politiky.
4. Identifikace aplikace teorií regionálního rozvoje v České republice.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Seznam odborné literatury:

- BINGHAM, Richard D. a Robert MIER. 1993. *Theories of local economic development: perspectives from across the disciplines*. Newbury Park: Sage Publications. ISBN 08-039-4868-90.
- BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. 2011. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. 2. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-802-4619-743.
- HLAVÁČEK, Petr. 2012. *Aktéři a mechanismy regionálního rozvoje*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. ISBN 978-807-4145-230.
- KRUGMAN, Paul R. 1995. *Development, geography, and economic theory*. Cambridge, Mass.: MIT Press. ISBN 02-621-1203-5.
- WOKOUN, René. 2008. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-699-0.
- PROQUEST. 2018. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2018-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Rozsah práce: min. 65 normostran
Forma zpracování: tištěná / elektronická
Datum zadání práce: 1. října 2018
Datum odevzdání práce: 31. srpna 2020

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan Ekonomické fakulty

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

27. července 2020

Bc. Barbora Plischková

Aplikace teorií regionálního rozvoje v České republice

Anotace

Regiony jsou součástí většiny státních útvarů, které dělí stát na větší či menší celky. Tyto celky, ač mohou být velmi podobné, se liší a díky tomu zde probíhá rozdílný regionální rozvoj. Na základě toho začali ekonomové vymýšlet různé teorie, proč existují rozdíly v regionálním rozvoji a jak je nejlépe odstranit. Teorie regionálního rozvoje se liší podle toho, jakým ekonomickým směrem se autor řídil. Tato diplomová práce zjišťuje, zda a jaké teorie regionálního rozvoje byly aplikovány v České republice a její regionální politice. Nejprve jsou definovány ekonomické směry a jejich vybrané teorie. Dále je charakterizovaná česká regionální politika od jejích začátků v České republice, která je rozdělena na pět období rozdělených podle regionálních milníků. Nakonec jsou vybrané teorie komparovány s regionální politikou a je zhodnoceno, jaké teorie tu byly aplikovány.

Klíčová slova

regionální rozvoj, regionální politika, konvergence, komparace, teorie nová ekonomická geografie, teorie kumulativních příčin, teorie prostorových dělb práce, teorie triple helix

Application of regional development theories in the Czech Republic

Annotation

Regions are part of most states and countries, which are by regions divided into larger or smaller units. These units, although very similar, are different and due to that there is a difference in a regional development. Based on this, economists began to come up with various theories, why there are differences in the regional development and how to eliminate them in the best way. Theories differ according to the economic direction in which the author is driven. This diploma thesis finds out, if and what theories of the regional development have been applied in the Czech Republic and its regional policy. First the economic directions and the chosen theories are defined. Then the Czech regional policy is characterized from its beginning in the Czech Republic, which is divided into five periods by regional milestones. In the end the chosen theories are compared to the regional policy and it is evaluated which theories have been applied in the Czech Republic.

Key words

regional development, regional policy, convergence, comparison, new economic geography, theory of cumulative causation, theory of spatial division of labor

Obsah

Seznam obrázků.....	11
Seznam tabulek.....	12
Zkratky	13
Úvod	14
1 Metodika práce	16
2 Teorie regionálního rozvoje.....	17
2.1 Neoklasické a neoliberalní teorie regionálního rozvoje	19
2.1.1 Jedno a dvousektorový model.....	20
2.1.2 Nová ekonomická geografie.....	21
2.2 Keynesiánské teorie regionálního rozvoje	22
2.2.1 Teorie růstových pólů.....	22
2.2.2 Teorie kumulativních příčin.....	23
2.3 Neomarxistické teorie regionálního rozvoje.....	24
2.3.1 Teorie prostorových dělb práce	25
2.4 Institucionální teorie regionálního rozvoje	27
2.4.1 Teorie Triple helix.....	28
3 Vývoj regionální politiky v České republice.....	31
3.1 Začátky regionální politiky v Evropě	31
3.2 Regionální politika v Československu a ČR do roku 2000	31
3.3 Regionální politika v ČR v období 2000-2003	38
3.4 Regionální politika v ČR v období 2004-2006.....	43
3.5 Regionální politika v ČR v období 2007-2013	49
3.6 Regionální politika v ČR v období 2014-2020.....	55
4 Aplikované teorie regionálního rozvoje	60
4.1 Tendence vývoje regionů České republiky k rovnováze	60
4.2 Hlavní aktéři regionální politiky České republiky.....	64

4.3 Aplikace teorií v regionální politice	66
Závěr.....	69
Seznam použité literatury.....	71
Seznam příloh.....	77

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Vztahy mezi aktéry regionálního rozvoje.....	18
Obrázek 2 - Prostorová struktura v závislosti na charakteru firmy působící v regionu	26
Obrázek 3 - Triple Helix model I – státem řízený model.....	29
Obrázek 4 - Triple Helix model II - laissez faire model.....	29
Obrázek 5 - Triple Helix model III - ideální model	30
Obrázek 6 - Vývoj počtu soukromých podnikatelů v ČR mezi lety 1990 a 2000.....	32
Obrázek 7 - 100 let proměn hranic našich regionů – správní členění v letech 2001 a 2002	34
Obrázek 8 - Regiony soudržnosti v České republice.....	35
Obrázek 9 - Vývoj HDP na obyvatele jednotlivých krajů ČR v období 1995-1999.....	36
Obrázek 10 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v období 1993-2000.....	37
Obrázek 11 - HDP na obyvatele v ČR v období 2000-2003	41
Obrázek 12 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v období 2000-2003.....	42
Obrázek 13 - Průměrná měsíční mzda v ČR v letech 2000-2003	42
Obrázek 14 - Vazba mezi globálním a specifickými cíli, prioritními osami a operačními programy.....	44
Obrázek 15 - HDP na obyvatele v ČR v letech 2004-2006.....	47
Obrázek 16 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR období 2004-2006.....	48
Obrázek 17 - Průměrná měsíční mzda v ČR v letech 2004-2006	49
Obrázek 18 - HDP na obyvatele v ČR v období 2007-2013	54
Obrázek 19 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v období 2007-2013.....	54
Obrázek 20 - Průměrná měsíční mzda v ČR v období 2007-2013.....	55
Obrázek 21 - Schéma navržených programů pro období 2014-2020.....	57
Obrázek 22 - HDP na obyvatele v období 2014-2018.....	58
Obrázek 23 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v období 2014-2018.....	58
Obrázek 24 - Průměrná měsíční mzda v ČR v období 2014-2019.....	59
Obrázek 25 - Sigma-konvergence HDP v ČR v období 1995-2004.....	61
Obrázek 26 - Sigma-konvergence HDP v ČR v období 2004-2013.....	62
Obrázek 27 - Sigma-konvergence HDP v ČR v období 2014-2018.....	62
Obrázek 28 - Sigma-konvergence obecné míry nezaměstnanosti v ČR.....	63
Obrázek 29 - Sigma-konvergence průměrné měsíční mzdy v ČR	64

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionálních politik	19
Tabulka 2 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích v letech 1993-2000	38
Tabulka 3 - Přehled operačních programů a jejich vazba na příslušné strukturální fondy .	45
Tabulka 4 - Vybrané ukazatele výsledků čerpání z fondů EU za období 2004-2006.....	46
Tabulka 5 - Charakteristika vybraných teorií regionálního rozvoje	60

Zkratky

ČSÚ	Český statistický úřad
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
FIFG	Finanční nástroj pro orientaci rybolovu
KÚLK	Krajský úřad Libereckého kraje
ISPA	Nástroj předvstupních strukturálních politik
MAS	Místní akční skupiny
NRP	Národní rozvojový plán
PHARE	Polsko a Maďarsko – pomoc při hospodářské restrukturalizaci
PRK	Program rozvoje kraje
RKS	Regionální koordinační skupiny
SAPARD	Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova
VÚSC	Vyšší územně samosprávné celky

Úvod

Nedílnou součástí většiny státních útvarů jsou jeho regiony. Ty stát dělí na více či méně územních celků o různých velikostech lišících se geografickou či socioekonomickou strukturou. V důsledku toho mohou mít dva lidé, kteří žijí na jiném břehu téže řeky odlišné podmínky pro život. I v rámci jednoho státu mohou existovat zcela odlišné možnosti získání práce, platové ohodnocení této práce nebo kvalita života obecně. V zájmu každého státu by mělo být tyto proměnné pokud možno co nejvíce vyrovnat. Právě za tímto účelem vznikla regionální politika, kterou se práce zabývá.

Česká republika je relativně malou zemí, přesto i bez znalosti vymezených hranic regionů bude každý souhlasit s tím, že v ní existují rozdílné lokality. Území bohatá na nerosty v severozápadních Čechách jsou zjevně co do pracovních příležitostí a socioekonomických aspektů odlišná od teplých, slunných nížin na jižní Moravě nebo hornatých oblastí Šumavy či Jeseníků. Ostatně liší se i jazyk těchto oblastí, díky čemuž rozlišujeme jednotlivá nářečí českého jazyka. Regionem s výsadním postavením bývá ve většině zemí oblast hlavního města, případně jiných velkých měst. Nejinak je tomu i v České republice, kde je Praha zdaleka nejrozvinutějším regionem oproti zbytku republiky. Není však přínosné, aby cílem všech občanů bylo stěhovat se nebo dojíždět za lepšími pracovními podmínkami do Prahy. To by zjevně způsobilo další růst rozvinutých regionů a naproti tomu úpadek méně rozvinutých regionů. Díky tomu má i na území České republiky regionální politika svůj nezastupitelný význam. Nebylo tomu ovšem tak v celé její historii.

Potřeba vyrovnání meziregionálních rozdílů přitáhla pozornost vědců, kteří začali zkoumat, jakým způsobem toho co nejefektivněji docílit. To vedlo ke vzniku různých teorií regionálního rozvoje. Hlavním cílem této práce je identifikace teorií, které byly aplikovány na regionální rozvoj České republiky.

Dílčím cílem diplomové práce je zhodnocení směřování regionálního vývoje mezi všemi regiony, tedy jestli vykazují konvergenci nebo divergenci ekonomického vývoje. To znamená, zda směřuje jejich vývoj ke vzájemné rovnováze, nebo zda se nerovnováha mezi nimi prohlubuje.

Na základě těchto cílů jsou vymezeny následující výzkumné předpoklady:

- Při uplatňování regionální politiky makroekonomické ukazatele jednotlivých regionů konvergují.
- Do regionálního rozvoje je zapojováno co největší množství aktérů.
- V České republice byla aplikována nejméně jedna z vybraných teorií regionálního rozvoje.

Konkrétní metodika práce je nastíněna v první kapitole. Druhá kapitola práce se věnuje regionálnímu rozvoji. Nejprve jsou na tomto místě definovány pojmy týkající se tohoto tématu. Následně jsou přiblíženy a vysvětleny ekonomické směry a přístupy k teoriím regionálního rozvoje. Vybrané teorie jsou posléze blíže definovány. Třetí kapitola je věnována regionálnímu rozvoji a vývoji regionální politiky na území České republiky. Jednotlivá období vývoje jsou chronologicky členěna dle významných politických předělů s dopadem do regionální politiky. Pro každé toto období je nejprve charakterizována daná regionální politika a posléze je analyzován makroekonomický vývoj jednotlivých regionů v daném období. V poslední kapitole je regionální rozvoj v ČR porovnán s vybranými teoriemi a je určena míra konvergence regionů.

1 Metodika práce

Teoretická část práce je vytvářena především za použití literární rešerše. Nejprve byly vyhledány a zkoumány vydané odborné publikace na téma regionálního rozvoje a jeho teorií. Stěžejními autory byli: Paul Krugman, Gunnar Myrdal, Doreen Massey, Henry Etzkowitz. Tito autoři jsou zodpovědní za vznik čtyř teorií regionálního rozvoje, které byly náhodně vybrány pro analýzu v této práci. Poté byly tyto teorie rozděleny podle jednotlivých ekonomických směrů, v jejichž rámci vznikaly.

Jedním z metodických postupů v praktické části je analýza a charakteristika regionální politiky v České republice. Podstatnou složku této analýzy tvoří strategické a programové dokumenty vlády a krajů ČR a Evropské unie. Další významnou metodou je analýza dat Českého statistického úřadu, jež jsou použita především pro tvorbu tabulek a grafů, kde jsou komparovány ekonomické ukazatele jednotlivých regionů i celé ČR.

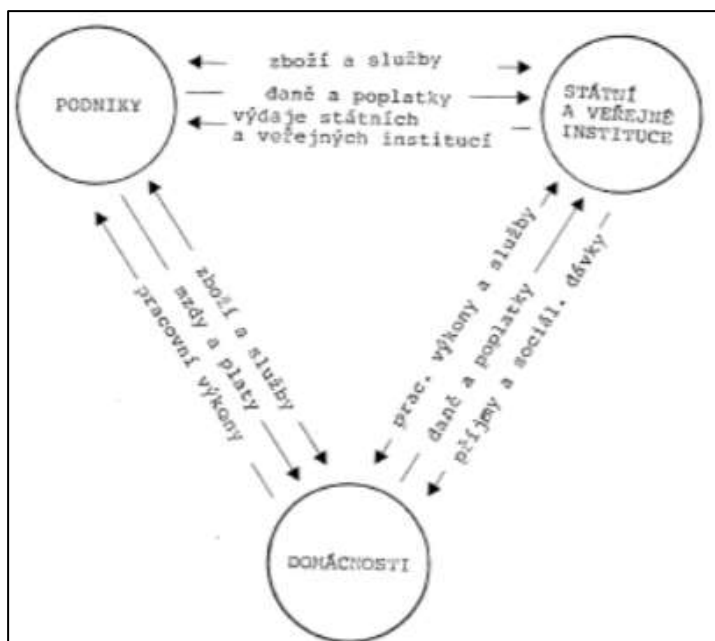
Na závěr v rámci aplikace teorií regionálního rozvoje je použit výpočet směrodatné odchylky za účelem vyhodnocení tendence vývoje regionálních rozdílů. Opět je tedy uplatňována metoda komparace, a to také na datech ČSÚ. Dále jsou identifikováni hlavní aktéři regionálního rozvoje a je analyzováno, zda zde jsou vybrané teorie uplatněny.

2 Teorie regionálního rozvoje

Kapitola se věnuje rešerši literatury spjaté s regionálním rozvojem. Jsou zde vymezeny základní pojmy jako region, regionální politika nebo strategie regionální politiky. Dále jsou rozděleny a představeny jednotlivé široce používané přístupy teorií regionálního rozvoje a z každého směru je charakterizována jedna nebo více konkrétních teorií pro použití v praktické části práce.

Regionem se rozumí určité ohraničené území, které má typické společné znaky a chování, a současně se společnými znaky a chováním odlišuje od jiných území. Socioekonomické rozdíly mezi regiony jsou důvodem k regionální politice. Wokoun vymezuje regionální politiku jako „*soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů*“ (Žák, 1999, s. 887). Regionální politika je součástí hospodářské politiky a zaměřuje se na vývoj veřejných věcí. Snaží se o koordinování působení volné tržní ekonomiky v regionu pro dosažení ekonomického růstu a lepšího sociálního rozdělení (Stejskal, 2009). Regiony mohou být více venkovské, či městské. Ve venkovských městech se jsou hlavními oblastmi zemědělství, těžba, cestovní ruch, naproti tomu se městské regiony orientují na výrobu, obchod, služby a státní správu. Regionální politika by měla toto všechno akceptovat a přizpůsobit se tomu (Bingham, 1993).

Aktér neboli účastník je subjekt, který má dopad na regionální rozvoj (Ježek, 2014). Obecně lze aktéry rozdělit do tří skupin: podniky, domácnosti a veřejný sektor. Podniky ovlivňují regionální rozvoj svým rozhodnutím o lokalizaci svých výrobních, výzkumných, řídicích a jiných aktivit. Soukromé domácnosti (jednotlivci) ovlivňují regionální rozvoj jako spotřebitelé služeb a statků nebo jako zaměstnanci či podnikatelé. Veřejný sektor v rámci regionálního rozvoje rozhoduje o lokalizaci veřejných zařízení a institucí a díky jejich funkcím je určena kvalita daných obcí a regionů. Vztahy mezi těmito třemi skupinami jsou vidět na Obrázek 1 - Vztahy mezi aktéry regionálního rozvoje.

Obrázek 1 - Vztahy mezi aktéry regionálního rozvoje
Zdroj: Ježek, 2014

Cíle regionální politiky jsou naplňovány pomocí různých nástrojů. Nástroje regionální politiky se zaměřují například na přilákání kapitálu nebo podnikatelských činností do regionu. Tyto nástroje se dají rozdělit do několika skupin (Molle, 2016). Do jedné skupiny se řadí nástroje mikroekonomické politiky (relokace pracovních sil a kapitálu) zabývající se efektivním využíváním zdrojů, jako je konkurenceschopnost či řádné fungování vnitřního trhu. Další skupina se zaměřuje na stabilitu rozvoje, pro který používá makroekonomické nástroje jako měnová a fiskální politika, jež mají za cíl dosažení vysoké míry HDP, cenovou stabilitu a plnou zaměstnanost. Třetí skupina se věnuje nástrojům politiky soudržnosti a spravedlivému přerozdělování zdrojů tak, aby různé sociální a regionální skupiny dosáhly spravedlivého výstupu. Wokoun (2003) mezi nástroje regionální politiky zahrnuje ještě, výjimečně používané, institucionální nástroje (různé regionální agentury) a administrativní nástroje (správní rozhodnutí).

Regionální politika jako součást státní politiky kontroluje ekonomické aktivity v regionech a pomáhá jejich růstu v místech s vysokou nezaměstnaností a v místech s nepříznivým vývojem. Jejím cílem je ovlivňování ekonomiky vedoucí k efektivnějšímu hospodářskému růstu a ke snížení negativních dopadů tržního působení (Macháček, 2011). Podle Ministerstva pro místní rozvoj je úkolem regionální politiky „*přispívat ke snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a k zabezpečení jejich harmonického rozvoje*“ (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, s. 20).

Dobré strategii regionální politiky napomáhá znalost teorií regionálního rozvoje. Tyto teorie, které byly vytvářeny desítky let, formulují, jaké souvislosti a faktory v kombinaci s aktéry působí na regionální rozvoj. Samotné pojetí regionálního rozvoje bylo v průběhu času chápáno různě. Vyvíjelo se podle toho, jak se měnili hlavní aktéři a mechanismy podněcující rozvoj. Na základě toho byly stanovovány nové a nové teorie s různými strategiemi.

Tradičně se teorie dělí do dvou skupin podle toho, jaký mají vztah k rovnováze mezi regiony. Teorie regionální rovnováhy neboli konvergenční teorie, se zaměřuje na vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Naproti tomu teorie regionální nerovnováhy (divergenční teorie) se zabývá postupným zvětšováním rozdílů mezi regiony. Autoři různých teorií se postupem času přikláněli k té či oné skupině v závislosti na chování státu a společnosti. Následkem toho se pak vyvíjela i samotná regionální politika. Teorie regionálního rozvoje se dělí podle ekonomického přístupu, ze kterého autoři dané teorie vychází, viz tabulka 1 (Blažek, 2011).

Tabulka 1 - Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionálních politik

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
neoklasický (1920-1940)	teorie regionální rovnováhy	základní koncept - dělníci za práci, používání nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
keynesiánský (1950-1975)	teorie regionální nerovnováhy	"práce za dělníky", nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů
neomarxistický (1970-1985)	teorie regionální nerovnováhy	návrhy na opatření neomarxisté neformulovali; v některých socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná (např. bývalé ČSSR), ale za cenu ztráty ekonomické výkonnosti a vnější konkurenceschopnosti celého státu
neoliberální (1975-)	teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy	"podpora lokální iniciativy", podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
institucionální (1980-)	teorie regionální nerovnováhy	"spolupráce a inovace", podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická proměna místních institucí založená na učení

Zdroj: Blažek, 2011

V následujících podkapitolách budou jednotlivé přístupy a jejich teorie z tabulky 1 hlouběji představeny.

2.1 Neoklasické a neoliberální teorie regionálního rozvoje

Neoklasická ekonomie se zaměřuje na chování jednotlivců a firem na trhu. Předpokládá racionální myšlení aktérů, dokonalou informovanost a dokonalou mobilitu vedoucí ke stavu tržní rovnováhy. Té bylo dosaženo při plném využití zdrojů. Případná nezaměstnanost byla způsobena nepřizpůsobením pracovních sil či kapitálu trhu. V sedmdesátých letech byla

neoklasická ekonomie rozšířena o makroekonomickou teorii a označena jako neoliberální ekonomie. Obě teorie se zaměřují na individualismus, tedy činnost jedince. Jejich nerealistické předpoklady, jako třeba předpoklad dokonalé konkurence, dokonalá informovanost či dokonalá mobilita výrobních faktorů, jsou vidět i u teorií regionálního rozvoje, které ovlivnily. Podle nich vývoj v regionech postupně směřuje ke stavu rovnováhy (Blažek, 2011).

Předchůdcem teorií regionálního rozvoje byla lokalizační teorie, která vychází z neoklasického myšlení. Ta se zaměřuje na otázku, jaké faktory ovlivňují rozmístění ekonomiky a jejích aktivit. Jeden ze směrů se zaměřuje na lokalizační rozhodnutí, ke kterým patří cena, pracovní síla, dopravní náklady či naleziště surovin. Další směr se zaměřoval na umístění firem vůči dalším firmám. Většina se snaží o zabránění co největšího prostoru, kde by byly monopolem. Třetí směr analyzuje chování firem a věnuje se i subjektivním faktorům. Poslední směr se snaží objasnit celkové prostorové uspořádání ekonomiky. Lokalizační teorie byly podle mnohých nerealistické, ale nebyly odsouzeny úplně. Jednou z největších zásluh lokalizační teorie je její systematické studium aglomeračních efektů. Regionální výzkum určitým způsobem pracuje s lokalizačními faktory v oblasti zahraničního investování nebo výstavby nových závodů či logistických center (Wokoun, 2008).

2.1.1 Jedno a dvousektorový model

První a velmi jednoduché teoretizování o hospodářském růstu představuje jednosektorový model. Ten se z krátkodobého hlediska zaměřuje na snižování regionálních rozdílů pomocí pohybu kapitálu a migrací. V dlouhodobém hledisku je regionální růst ovlivněn nejen kapitálem a pracovní silou, ale i technickým pokrokem. Tento vztah je dán Cobb- Douglasovou produkční funkcí. Pokud je tedy různé tempo růstu daných veličin, je v regionech jiný hospodářský růst. Z jednosektorového modelu vyplývá, že faktory se budou přesunovat do míst s největším výnosem. Na základě toho by pohyby pracovních sil a kapitálu měly být protisměrné, což povede ke snižování regionálních rozdílů (Blažek, 2011).

Dvousektorový model navíc na rozdíl od jednosektorového bere v potaz více sektorů v regionu a obchodování mezi regiony. Objem produkce může růst díky přesunu faktorů do sektorů s vyšším výnosem. Zvýšení poptávky po zboží v sektoru vede k přílivu kapitálu

i zvýšení pracovních sil. Následkem toho nastává zvýšení mezd a přesun pracovní síly z jednoho sektoru do druhého. Přesuny trvají, dokud není rovnováha v obou sektorech. Ve dvousektorovém modelu se tedy může pohybovat mobilita kapitálu i pracovní síly stejným směrem. Bohužel ze závěrů vyplývá, že směřování k regionální rovnováze je pomalé a nevýznamné. Příkladáno to je především nižší mobilitě pracovní síly oproti kapitálu. Napomoci by k rovnováze mohla vláda, a to buďto snížením mezd v regionech s vysokou nezaměstnaností, nebo podpořením mobility pracovní síly z těchto regionů. Obě možnosti nejsou v praxi dobře použitelné. Tyto teorie mají význam pouze z dlouhodobého hlediska a při zohlednění strukturálních změn (Blažek, 2011).

2.1.2 Nová ekonomická geografie

Pojem nová ekonomická teorie se objevil na začátku 90. let minulého století. Tento pojem se poprvé objevil u autora Paula Krugmana. Ten původně začínal s Novou teorií obchodu, která se zabývala vzorci při vývozu a dovozu obdobného zboží mezi státy se stejnými technologiemi a dotacemi (Krugman, 1991).

Jako první z ekonomických oborů se Nová ekonomická geografie zaměřuje na popis prostorových nerovností. Podle Krugmana (1995) se do té doby nikdo pořádně nezabýval prostorovou ekonomikou. Do té doby byla spíše přehlížena a většina ekonomů koukala na svět jako na homogenní prostor a prostorové otázky zůstaly spíše slepým místem. Snažil se, aby v té době začala být ekonomická geografie brána na zřetel a byla jedním z měřítek pro zkoumání fungování trhu.

Krugman studoval a analyticky ukázal, jak vznikají prostorové nerovnováhy i když jsou regiony symetrické. Důležitou roli v průmyslových regionech hrají náklady na dopravu a pracovní sílu, podobně jako v lokalizačních teoriích. Podle Krugmana (1991) jsou podstatnější rostoucí výnosy a nedokonalá konkurence při vytváření výrobně a obchodně specializovaných regionů než dokonalá konkurence, komparativní výhody a klesající výnosy. Dokonalá konkurence má dané ceny, ale nedokonalá konkurence se přizpůsobuje trhu a na základě toho poté upravuje ceny a množství výrobků.

Rozdíly mezi jednotlivými regiony vedou podle Nové ekonomické geografie k divergenci, tedy ke zvětšování rozdílů. Disparity narůstají hlavně v tradičně ekonomických regionech. Je to způsobeno tím, že příjmy pracovníků z méně vyspělých zemí jsou celkově nižší, a tak kvalifikovaní pracovníci odcházejí do vyspělejších regionů, zemí, kde očekávají lepší

uplatnění a vyšší příjmy. Tím vzniká větší propast mezi vyspělejšími a méně vyspělými státy, kterým se díky tomuto jednání oslabuje sociální potenciál. Růst disparit mezi regiony ovlivňují úspory z rozsahu, které jsou příčinou aglomeračních procesů. Z důvodů rozdílných cen a podmínek dochází ke shlukování určitých činností či sociálních skupin a tím vznikají specializace (Maier, 2015).

Autoři nové ekonomické teorie se zaměřují i na aglomeraci a její výhody. Vysvětlují aglomerační výstupy intuitivního regionu, kdy regiony nabízejí větší množství meziprojektu, a tak přitahují výrobu tohoto zboží a naopak. Aglomerace jsou i úspěšné i díky tomu, že firmy se usazují mimo centra měst, a tak vytváří nové ekonomické prostory. Tento proces se neustále zvětšuje, jak roste více měst. Klíčový rys zde spočívá v roli přirozených exogenních regionálních rozdílů mezi regiony při vysvětlování hospodářské geografie. Tyto rozdíly určují počáteční výhody regionu, který se může stát novým centrem, potom roste samoobslužným procesem až do bodu, od kterého již pro další aglomeraci záleží na počátečních výhodách (nebo jsou relativně nedůležité) (Gaspar, 2018).

2.2 Keynesiánské teorie regionálního rozvoje

Mezi prvky keynesovské ekonomie patří mimo jiné poptávka po zboží, nepružné ceny a mzdy, nestabilní vnitřní ekonomika, nejistota a očekávání. Samotný J. M. Keynes se nevěnoval regionálnímu rozvoji a jeho problémům, ale i tak se jeho teorie stala základem pro další výzkumy a nová regionální pojetí. Pojem multiplikátor, který Keynes zavedl, znamená určitou změnu ekonomiky vyvolanou předchozím impulsem. V regionálním rozvoji je touto hlavní pobídkou trhu nerovnováha a poptávka po regionálním zbožím z jednoho regionu je i v dalších regionech. Z toho důvodu jsou následující teorie označovány jako teorie „jádro-periferie“. Keynesiánské teorie se zaměřují na lepší rozložení veřejných finančních zdrojů a na vyrovnávání ekonomických rozdílů v regionech (Stejskal, 2009).

2.2.1 Teorie růstových pólů

V padesátých letech dvacátého století zformovali Perroux a Boudeville své teorie regionálního rozvoje. Oba jsou přesvědčeni o nerovnoměrném vývoji. Podle nich nemůže docházet všude ke stejnému růstu, protože každý region má jiné podmínky a jinou vybavenost (Blažek, 2011).

Perrouxova teorie růstových pólů pojednává o vzájemné závislosti průmyslu, kdy rychle se rozvíjející dominantní firmy mají určité propojení se subdodavateli na periférii dané lokality, a tím je ovlivňují. Ty se díky tomu rozvíjejí rychleji než podobné společnosti v regionu. Roste-li dominantní firma, rostou i propojené firmy. Podle Perrouxe se růst šíří neomezeně skrze vazby mezi dodavateli a odběrateli nehledě na vzdálenost. Doporučoval v rámci regionální politiky podpořit tyto dynamické firmy, což povede k růstu celé hospodářské ekonomiky (Čadil, 2010).

Boudeville navázal na Perrouxe a rozvinul jeho teorii dál. Podle něj se vše točí kolem růstových center, což jsou vzájemně propojená dynamická odvětví koncentrována kolem hnacího odvětví. Na rozdíl od Perrouxe pak Boudeville věřil, že firmy hnacího odvětví mají vliv a podporují všechny firmy v regionu. Rozkvětu růstových center napomáhají vnější i vnitřní úspory, které přispívají ke snížení nákladů a k dalším investicím (Wokoun, 2008).

Na základě těchto teorií byla aplikována regionální politika v podobě vytváření nových podniků v zaostávajících regionech. Předpokládalo se, že po vytvoření nového centra se automaticky nastartují další mechanismy. V praxi toto však příliš nefungovalo. Byl zde zásadní rozdíl mezi přirozenými a umělými póly růstu. Nově založená centra nedosahovala takových výsledků jako centra přirozená. Přecenění výsledků a nerozlišování regionálních problémů vedlo ke kritice těchto teorií a jejich následnému opuštění (Blažek, 2011)

2.2.2 Teorie kumulativních příčin

Gunnar Myrdal je autorem teorie kumulativních příčin. Tato teorie tvrdí, že určitá změna vyvolá další změny, které ji umocní a budou mít shodný charakter. Skrze mobilitu pracovní síly a kapitálu bude zřetelné větší prohloubení rozdílů. Vnější a vnitřní úspory jsou pak podle Myrdala hlavními mechanismy kumulativního procesu. Působení tržních sil na nějaký region, který se pak vyvíjí rychleji, povede k větší nerovnováze. Platí to i naopak, tedy pokud zkrachuje nějaká společnost v regionu, následkem bude větší zaostalost regionu (Myrdal, 1957).

Ve vyspělých regionech je pracovní síla díky vysoké produktivitě relativně levnější, než je tomu v zaostalých regionech. Vede to k postupnému přesouvání kvalifikovaných pracovníků a kapitálu do vyspělejších regionů a ty díky tomu více prospívají. Myrdal tento jev nazývá růstová spirála. Na méně vyspělé regiony to má však negativní vliv, neboť následkem těchto změn se po spirále propadají směrem dolů. Přestože přesun zdrojů má

spíše negativní dopady na zaostalé regiony, existují určité situace, kdy to vede k pozitivnímu efektu. Těch je však pomálu a rozhodně se díky tomu nevrátí stav do rovnováhy. Jedná se například o poptávku vyspělého regionu po surovinách z méně vyspělého regionu. Pokud se zaměstná díky tomu více pracovní síly, následný růst příjmů může vést k rozvoji průmyslu v zaostalejším regionu.

Meziregionální rozdíly se dle Myrdala (1957) vyvíjí ve třech fázích. Rozdíly mezi regiony jsou v první fázi malé, ve druhé fázi nejvyspělejší regiony uplatňují svou převahu, a tak jsou rozdíly mezi regiony největší. Ve fázi třetí se díky pozitivním efektům rozdíly začínají snižovat. Kumulativní vývoj však vede k tomu, že rozdíly dokončení cyklu budou větší, než tomu bylo na začátku.

Integrovaný rozvojový plán je podle Myrdala (1957) vhodným nástrojem regionální politiky. Tento plán by se měl zaměřovat na celospolečensky prospěšné investiční akce, které napomohou k vnějším úsporám dalším aktérům a nastartují růst. K realizaci plánu je potřeba odložit současnou spotřebu a tyto zdroje přesunout do investování. Omezit by se měl také import luxusního zboží a výstavby prestižních komplexů. Úspěšný výsledek podpoří i změny v demografickém chování či národním uvědomění.

2.3 Neomarxistické teorie regionálního rozvoje

Neomarxisté považují nerovnoměrný regionální rozvoj pouze za důsledek sociálních a strukturálních nerovností. Podle nich státní intervence použité na zmírnění těchto rozdílností pouze napravují následky, a nikoli příčiny. Regionální problémy by se neměly řešit na úrovni regionální, ale na úrovni národní a nadnárodní, protože hlavním problémem regionálních nerovností je kapitalismus. Marxistické teorie se také vyznačují tím, že ke studiu regionálních otázek zkoumají historický přístup dané problematiky (Blažek, 2011).

Podle Blažka (2011) lze neomarxistické teorie rozdělit do skupin podle toho, jakou úroveň se zabývají. Teorie se buď zaměřují na úroveň regionální, nebo globální, existují ale i takové teorie, které se zabývají oběma úrovněmi. Mezi teorie zabývající se globální úrovní patří např. teorie závislosti nebo teorie změn globální produkce. Regionální úrovni se věnují např. „třetí úroveň“, teorie krize či teorie prostorových dělb práce.

2.3.1 Teorie prostorových dělb práce

Doreen Massey je britská geografa věnující se funkčním dělbám práce mezi regiony v rámci odvětví. Massey vydala v roce 1984 klíčové dílo *Prostorové dělby práce: sociální struktury a geografie výroby*, díky němuž je známá teorie prostorových dělb práce. Při své práci vychází z marxismu a strukturalistického přístupu, avšak hojně uplatňuje rovněž kritickorealistický přístup. Autorka dává důraz na specifika jednotlivých regionů, které vysvětluje jako důsledek obecnějšího chápání výrobních a společenských vztahů. Její snahou je vytvoření obecné teorie regionálního rozvoje založené na specifických rysech regionů (Massey, 1995).

Geografové nejen tehdejší doby vydávali studie, aniž by se ponořili hlouběji do daného problému a jen používali různé kvantitativní metody, ze kterých vycházel korelační determinismus. Massey se na rozdíl od nich snažila o alternativní způsob chápání nerovnoměrného regionálního rozvoje založený na propojení studia trhů práce a geografii průmyslu se širšími společenskými strukturami. Lokalizace ekonomických aktivit a změny hospodářských a sociálních rozdílů mezi městy a regiony jsou objekty jejího studia. Aby lépe pochopila mechanismy změn, autorka pojala prostor jako výsledek historického navršení sociálních vztahů v dané lokalitě. Sociální procesy se utváří v prostoru, a tak není možné oddělovat společnost a prostor, ale je potřeba je chápat jako společný, na sobě závislý jev. Vztahy, hlavě ty sociální, které jsou spjaty s mocí a rolí nadřízenosti a podřízenosti, utváří daný prostor (Massey, 1995)

Změna sociálních vztahů utvářející ekonomický prostor vede podle Massey k nové prostorové dělbě práce, což následně povede k vytvoření nových problémových regionů. Změny v prostoru tak často probíhají současně se změnami ekonomickými a sociálními. Manažerská část se oddělí od výrobní části podniku, a tím se může přesunout do jiného regionu. Poté je jeden region zaměřený více na dělnické profese, kdežto v jiném regionu je vyšší koncentrace kvalifikovaných vedoucích pracovníků. Změny v těchto sociálních vztazích pak podle Massey mají za následek prostorové vzorce a regionální diferenciaci (Massey, 1995).

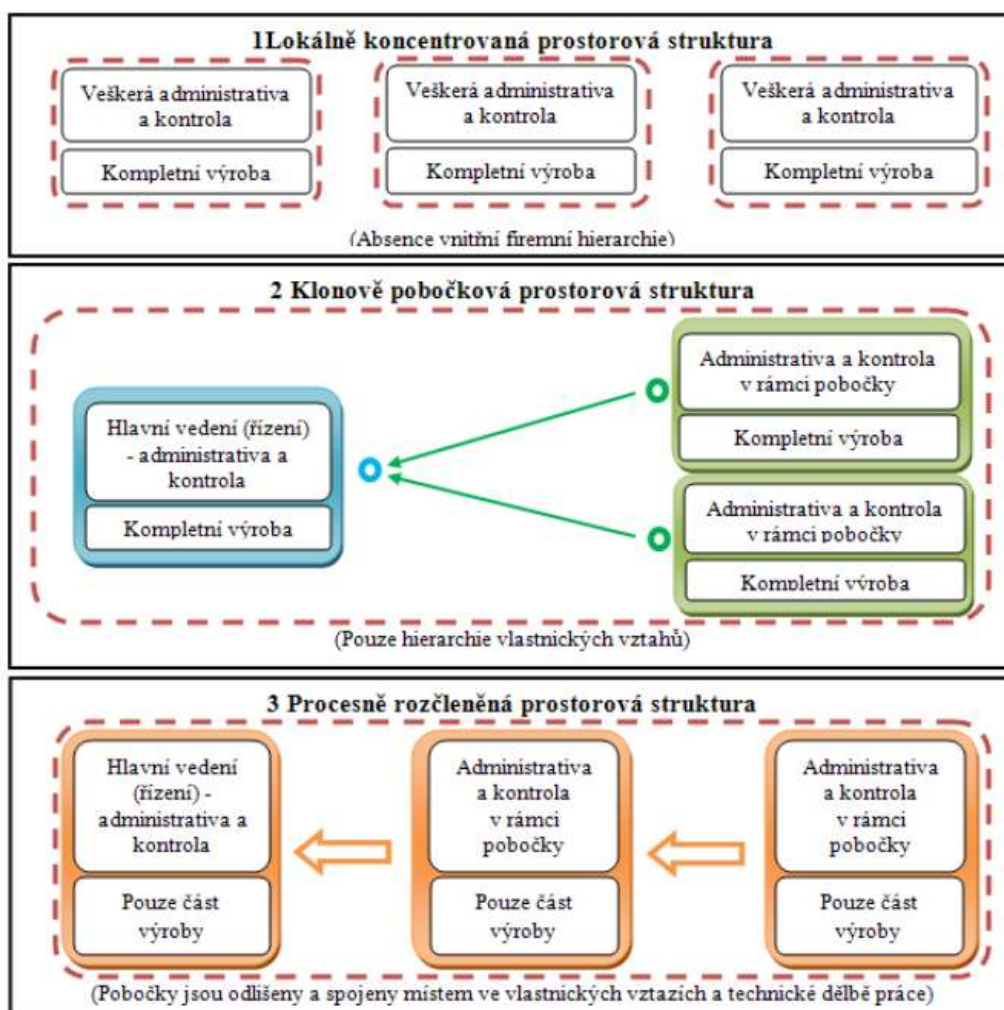
Vztah mezi kapitálem a pracovními silami je klíčový pro pochopení regionální diferenciaci. Regionální analýzy by se měly zakládat na studiu regionálních rozdílů ve velikosti a vlastnické struktuře podniku. Věnování se pouze velikosti podniku může být zavádějící,

jelikož podniky při snaze o maximalizaci své firmy používají různé strategie pro využívání regionálních rozdílů. Tím, jak některé firmy využívají ve svůj prospěch těchto meziregionálních rozdílů, tak následně ovlivňují další nové firmy vstupující do regionu. Regiony tak dostávají určitý ekonomický a sociální profil, který další firmy zohledňují (Massey, 2005).

Typů firem, které využívají regionálních rozdílů, může existovat mnoho. Massey (1995) uvádí tři příklady těchto firem:

- 1) lokálně koncentrované prostorové struktury,
- 2) klonové prostorové struktury,
- 3) procesně rozčleněné prostorové struktury.

Příklady těchto firem a jejich vztahu jsou přiblíženy na obrázku 2.

Obrázek 2 - Prostorová struktura v závislosti na charakteru firmy působící v regionu
Zdroj: Krejčí, 2010

Prvním typem jsou velké firmy, které výrobní i řídicí útvary lokalizují pouze v jednom regionu. Jsou lokálně koncentrované, a tedy regionálních rozdílů nevyužívají.

Dalším typem jsou firmy, které mají hlavní sídlo v metropolitní oblasti a pak další pobočky v různých regionech. Tyto pobočky provozují celý výrobní cyklus, a jsou tedy nezávislé na ostatních pobočkách firmy. Naopak jsou o to více svázány s jinými podniky ve stejném regionu. Pokud by však došlo k redukci kapacit, je snazší uzavření celé jedné pobočky, aniž by to mělo velký dopad na celou firmu.

Firmy, označovány jako procesně rozčleněné, rozmisťují různé části výroby mezi jednotlivé regiony podle jejich potřeby. Ty nejvyšší úrovně firmy, jako jsou řídicí orgány či marketing, jsou umístovány do metropolitních oblastí. Další úroveň, zastupující výrobu nejlepších výrobků či testování nových výrobků, je umístěna do vyspělých průmyslových regionů s kvalifikovanou pracovní silou. Výrobní úroveň firmy, zaměřující se na velkosériovou produkci, je umístěna v periferních regionech, kde jsou nízké náklady na pracovní sílu.

Každý z těchto typů prostorových struktur obsahuje určitou formu geografických nerovností. Regionální diferenciace známé z dřívějších byla založené na rozdílech v sektorové struktuře, nyní je potřeba vzít v úvahu rozdíly v prostorové struktuře jednotlivých odvětví. Regionální problémy způsobuje organizace podniku v prostoru, který není omezen pouze na region, ale vztahuje se i na národní a mezinárodní úroveň. Aby bylo možné pochopit regionální rozdíly, je tak potřeba studovat, jak jsou národní struktury zapojené do mezinárodních struktur (Massey, 1984).

Massey vidí řešení regionálních disparit ve změně vztahu v podniku. Udržení celé firmy, všech úrovní podniku od řídicí po výrobní, v regionu nebo radikální decentralizace veřejné správy či její přesunutí do problémových regionů (Massey, 1995).

2.4 Institucionální teorie regionálního rozvoje

Vysvětlení regionálních problémů se podle institucionálních přístupů dá vysvětlit při zaměření se na tři problémové oblasti. Jednou z oblastí jsou technologie a technologické inovace, jelikož neustálé inovování a nová řešení neustále narušují rovnováhu trhu. Druhou oblastí je porozumění fungování firem, které jsou často brány jako izolovaní aktéři, ale přitom firemní komunikace a její vztahy s okolím jsou jejich nedílnou složkou. Poslední oblast představují instituce. Alespoň jednou z oblastí se zabývají institucionální teorie, s jejíž

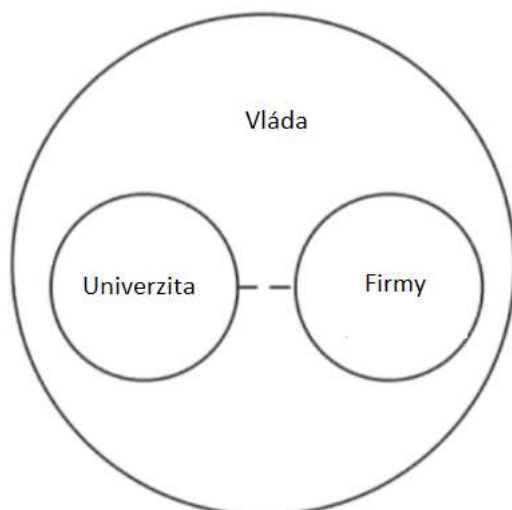
pomocí se následně snaží vysvětlit důvody regionálních disparit. K těmto teoriím se řadí například teorie výrobních okrsků, triple helix nebo klastry (Blažek, 2011).

2.4.1 Teorie Triple helix

Triple helix neboli trojitá šroubovice je koncept od autorů Etzkowitz a Leydesdorffa (1997), pomocí něhož lze zkoumat konkurenceschopnost zásadních aktérů regionu. Těmito aktéry jsou stát, univerzita a firmy. Jedná se o inovativní model, kdy tito aktéři vědí o potřebách a problémech ostatních aktérů, což vede k efektivní spolupráci a přeměně znalostí v inovace.

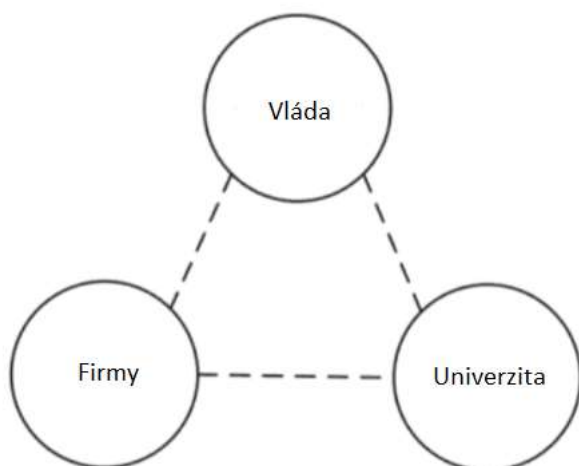
Rychlý rozvoj a složitější technologické a organizační prostředí napomohli k vzájemné spolupráci (Etzkowitz, 2018). Univerzity, stejně jako firmy a stát, mají možnost podnikatelských činností, a to je klíčem sociálního rozvoje. Jejich znalosti o lokálních problémech by měli přeměňovat v ekonomické aktivity. Jsou také zásobárnou lidského kapitálu a vědomostí. Tyto většinou opomíjené vlastnosti univerzit teorie Triple helix vyzdvihuje a bere univerzitu jako zdroj podnikání, technologií a kritického myšlení. Firmy zase využívají svých znalostí a pořádají školení na jejich předání k dalším subjektům. Stát se kromě regulačních a kontrolních činností chová také jako veřejný investor a věnuje své prostředky do rozvoje (Varga, 2019).

Vztah mezi státem, firmami a univerzitou se vyvíjel a fungoval v různých podobách. Vývoj modelu Triple helix je vidět na obrázcích 3, 4 a 5. Ve východních zemích Evropy byl k vidění model, kdy stát přesahoval a zasahoval do fungování univerzit a firem, viz obrázek 3. Univerzity byly brány pouze jako vzdělávací instituce, které byly vzdálené od podniků. Realizace výzkumů byla zadávána centrální vládou. Ta rozhodovala o zahájení rozvojových projektů a poskytovala zdroje pro nové iniciativy. V praxi to vedlo k dlouhému čekání na zahájení a tím se vytvářely bariéry, jelikož firmám a univerzitám nebylo umožněno spolupracovat napřímo (Etzkowitz, 2018).

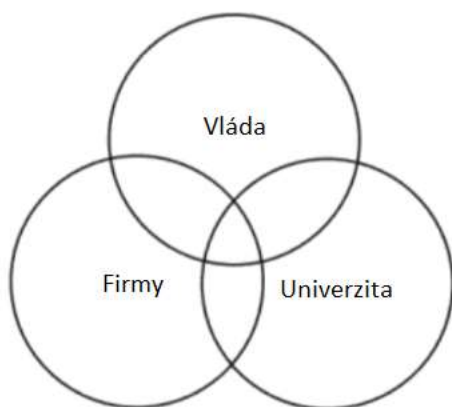
Obrázek 3 - Triple Helix model I – státem řízený model
 Zdroj: vlastní zpracování podle Varga, 2019

Dalším modelem byl tzv. „laissez faire“, který je vidět na obrázku č. 4. Univerzity, stát a firmy jsou od sebe oddělené a nezávislé. Mezi sebou mají určité bariéry, a tak vytváří pouze malé interakce.

Obrázek 4 - Triple Helix model II - laissez faire model
 Zdroj: vlastní zpracování podle Varga, 2019

Evolučně se model Triple Helix vyvinul do podoby na obrázku č. 5, kdy se instituce a jejich znalosti překrývají, což usnadňuje vytváření infrastruktury. Každý z aktérů přebírá roli dalších aktérů v nově vznikajícím rozhraní hybridních organizací.

Obrázek 5 - Triple Helix model III - ideální model

Zdroj: vlastní zpracování podle Varga, 2019

Každý z aktérů si zvyšuje znalosti o oblasti dalších dvou aktérů, čímž zlepšují vztahy a zvyšují schopnost přizpůsobit se trhu, což vede k posílení společnosti. Spolupráce všech aktérů vede ke vzniku inovací. Tyto inovace jsou často výsledkem transformace znalostí společné organizace a překonávání překážek firem, univerzity a státu. Inovační systém je stvořený právě z různých iniciativ jdoucích od spodu nahoru, od shora dolů či z různých stran, v nichž by věda, technologie a inovační politika neměly takový výsledek a dopad, pokud by nevznikly bez společné spolupráce. Na základě toho vznikají nové hybridní organizace vytvářející dynamické prostředí, které vede k dalším a dalším organizačním inovacím (Etzkowitz, 2018).

3 Vývoj regionální politiky v České republice

Tato kapitola se bude zabývat vývojem regionální politiky v České republice z historického pohledu. Nejdříve je stručně nastíněna historie regionální politiky v Evropě, poté je detailněji analyzován vývoj regionální politiky ČR dle jednotlivých období vývoje České republiky ve vztahu k posttotalitní transformaci země, přípravě ke vstupu do EU, a nakonec dle programových období EU.

3.1 Začátky regionální politiky v Evropě

Regionální politika se poprvé začala řešit ve Velké Británii ve třicátých letech dvacátého století v době velké hospodářské krize. Vznikly zde velké socioekonomické rozdíly mezi regiony a bylo potřeba se k tomu nějakým způsobem postavit. Vláda definovala regiony s největšími problémy a určila metody pomoci na zvýšení zaměstnanosti, zlepšení infrastruktury a rozmístění prostředků.

Po druhé světové válce se regionální politikou začali zabývat i ve Francii a Itálii. Francie měla rozvinutý Pařížský region a okolí, ale ostatní regiony na tom byly ekonomicky výrazně hůř. Stát se snažil o podporu dalších regionů vedoucí ke zmenšení rozdílů. Itálie měla zaostalý jih oproti prosperujícímu severu, a tak zde vznikly programy na zlepšení infrastruktury na jihu země.

Na přelomu padesátých a šedesátých let minulého století se regionální politika rozšířila mezi většinu západoevropských zemí. Tyto země se postupně začaly věnovat politice i na regionální úrovni, kam postupně přenesly více pravomocí a odpovědnosti. Také Evropská unie (v té době Evropské hospodářské společenství) se po rozšíření o další země začala zaměřovat na společnou regionální politiku. Na základě toho vznikl Evropský fond regionálního rozvoje, který se snažil o snížení disparit mezi členskými zeměmi (Wokoun, 2003).

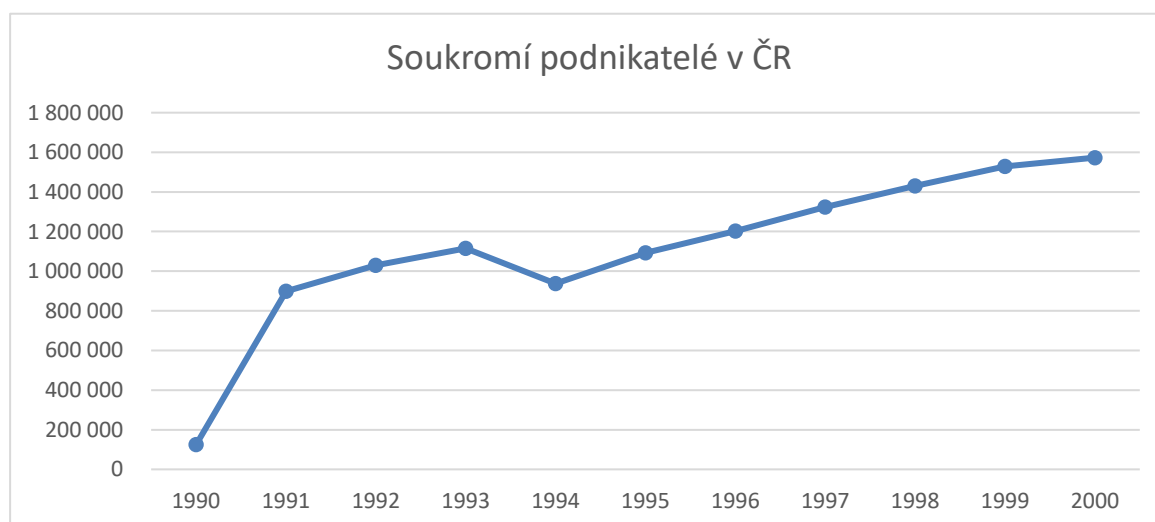
3.2 Regionální politika v Československu a ČR do roku 2000

Před Sametovou revolucí v roce 1989 regionální politika v Československu prakticky neexistovala. Malé rozdíly mezi regiony byly znakem minulého režimu, který se i přes vysoké náklady a nízkou efektivitu snažil odlišnosti odstraňovat. Díky centrálně řízené ekonomice přežívaly i málo produktivní firmy, které by bez státních dotací zkrachovaly.

O regionální politice na území České republiky se tak dá mluvit až po roce 1989, kdy země vstoupila do období plného změn.

Stát v první polovině devadesátých let minulého století věnoval regionální politice stále velmi malou pozornost. Byly zde určité kroky směřující ke zmenšení zmíněných regionálních rozdílů, ale neměly velký význam. Byl vypracován dokument Zásady zákona ČNR o regionální politice, který se zaměřoval na činnosti vedoucí k rovnovážnému regionálnímu rozvoji. Avšak pro jeho nezralost a nedostatečnost tento dokument nebyl ani projednán v České národní radě (Základní legislativa regionální politiky v ČR).

Roku 1992 vyšel zákon č. 299/1992 Sb., o státní podpoře malého a středního podnikání. Ten měl „*usnadňovat zakládání a upevňovat ekonomické postavení malých a středních podniků*“. Finanční podpora byla poskytnuta kromě jiného i podnikatelům v „*hospodářsky slabých oblastech s vážnými sociálními a ekologickými důsledky*“. Na tento zákon navazovaly Zásady regionální politiky ČR ze stejného roku (Cesta do Evropské unie, 2011). Ty pojednávají o efektivním fungování trhu, orientují se na ty podnikatelské aktivity, které jsou konkurenceschopné a dlouhodobě funkční. Podpora malého a středního podnikání jako součást regionální politiky se začala postupně více rozvíjet. Na obrázku č. 6 je vidět, jak s časem přibývalo podnikatelských subjektů.

Obrázek 6 - Vývoj počtu soukromých podnikatelů v ČR mezi lety 1990 a 2000
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Největší nárůst byl zaznamenán mezi lety 1990 a 1991. V České republice skončil komunistický režim a otevřely se možnosti svobodného podnikání. Bohužel data do roku 1990 nejsou k dispozici. Nárůst podnikatelů pokračoval i v dalších letech, ale již nebyl tak

markantní. Pokles v roce 1994 byl způsoben přeregistrací podnikatelů podle živnostenského zákona.

Mezi důvody rozvoje regionální politiky byly úvahy o vstupu ČR do Evropské unie. K přijetí do Evropské unie je potřeba mít regionální politiku právně zajištěnou v zákoně, mít připravené programové dokumenty na její rozvoj a disponovat vhodnými institucemi na její vytváření a realizování. Jedním z kroků ke zlepšení regionální politiky byl vznik ministerstva pro místní rozvoj. To vzniklo k 1. 11. 1996 účinností zákona č. 272/1996 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, který ustanovuje Ministerstvo pro místní rozvoj jako „*ústřední orgán státní správy ve věcech regionální politiky, včetně regionální podpory podnikání, politiky bydlení, rozvoje domovního a bytového fondu a pro věci nájmu bytů a nebytových prostor, územního plánování a stavebního řádu, investiční politiky a cestovního ruchu*“. Úkolem Ministerstva pro místní rozvoj je spravovat finanční prostředky a koordinovat působení jednotlivých ministerstev a dalších ústředních orgánů k zajištění regionální politiky a politiky bydlení. Zajišťuje metodickou pomoc vyšším územním samosprávným celkům a napomáhá k jejich zapojování do evropských regionálních struktur.

Dalším krůčkem ke zlepšení regionální politiky bylo aktualizování a znovu vydání Zásad regionální politiky ČR, k čemuž došlo roku 1998. Tento dokument stanovuje, jaké jsou principy, cíle a nástroje regionální politiky a její programové dokumenty. Dále ukládá ministru pro místní rozvoj vylepšit a dotvořit síť regionálních rozvojových agentur a spolu s vládou vypracovat návrh zákona o podpoře regionálního rozvoje. Zásady jsou však pouze provizorní dokument, směřující k přijetí zásadních legislativních opatření zajišťující regionálnímu rozvoji pevné ukotvení v zákonech České republiky (Cesta do Evropské unie, 2011).

Původně centralizovaná Česká republika se postupně snažila o decentralizaci regionální politiky, a tak roku 1997 vyšel zákon 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávních celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Tento zákon dal za vznik 14 krajům, které, jak je vidět na obrázku 7, jsou z větší části stejné dodnes.

Obrázek 7 - 100 let proměn hranic našich regionů – správní členění v letech 2001 a 2002
Zdroj: Burda, 2018

Časem se několik obcí přesunulo mezi jednotlivými kraji v rámci změn krajské hranice, ale nejzásadnější změnou byly změny původních názvů čtyř krajů na zažitý název celku nebo přizpůsobený místním podmínkám. Z Brněnského kraje se stal Jihomoravský, z Jihlavského je Kraj Vysočina, Budějovický kraj se přejmenoval na Jihočeský a Ostravský je teď Moravskoslezským krajem.

Zákon o vytvoření vyšších územních samosprávních celků sice vyšel v roce 1997, ale s účinností od 1. ledna 2000 a kraje jako samosprávní celky začaly fungovat ještě později. Než se tak mělo stát, byly Ministerstvem pro místní rozvoj založeny Regionální koordinační skupiny (RKS), prozatímně nahrazující krajské orgány. RKS měly za úkol analyzovat regionální úkol a následně na základě této analýzy vypracovat Strategii rozvoje kraje. Tyto Strategie rozvoje kraje měly později sloužit k vytvoření Strategie regionálního rozvoje ČR.

První Strategie rozvoje kraje začaly vznikat roku 1999, například Liberecký kraj měl tuto Strategii rozvoje Libereckého kraje od roku 2001 (KÚLK, 2001). V rámci sociálně - ekonomické analýzy LK byly stanoveny dvě oblasti, které byly v úpadku, a bylo třeba se jim věnovat. Jednalo se o zrušený výcvikový prostor Ralsko a ukončenou chemickou těžbu uranu ve Stráži pod Ralskem. Na tento dlouhodobý dokument pak navazoval střednědobý dokument Program rozvoje kraje. Ten sloužil jako taktický dokument, který

měl za cíl konkretizovat strategické cíle, opatření a projekty a stanovit způsob jejich financování a implementace.

Příprava vlastní regionální politiky ČR byla jedním ze směrů, kam se naše republika ubírala. Druhý směr se věnoval přípravě vstupu České republiky do Evropské unie, konkrétněji v té době na přijetí podpory z předstrukturálních fondů EU. Získání pomoci bylo podmíněno vypracováním programových dokumentů, a tak vytvořilo Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s dalšími orgány Národní rozvojový plán (RDP). Tento plán analyzuje a vyhodnocuje problémy jednotlivých regionů a sektorů, vysvětluje svou potřebu podpory od EU a stanovuje si, jakých cílů je potřeba dosáhnout a jaké jsou jeho prioritní oblasti podpory. Tento plán byl přijat na léta 2000 až 2006, tedy do konce aktuálního programového období Evropské unie. Regionální statistiky sloužící k porovnání regionů členských zemí Evropské unie a čerpání z fondů EU probíhá na úrovni větších územních celků, než byly plánované kraje. Z toho důvodu byly v České republice stanoveny jednotky NUTS. Pojem NUTS pochází z francouzského spojení *Nomenclature d'unités territoriales statistiques*, v překladu nomenklatura územních statistických jednotek (Správní členění). Česká republika jako celek je na úrovni NUTS 1, kraje spadají do skupiny NUTS 3. Pro poskytování podpory z fondů EU byly ustanoveny celky vyhovující jednotce NUTS 2 které mají mezi 800 000 a 3 000 000 obyvatel. V České republice byly tyto regiony označeny jako regiony soudržnosti, viz Obrázek 8.

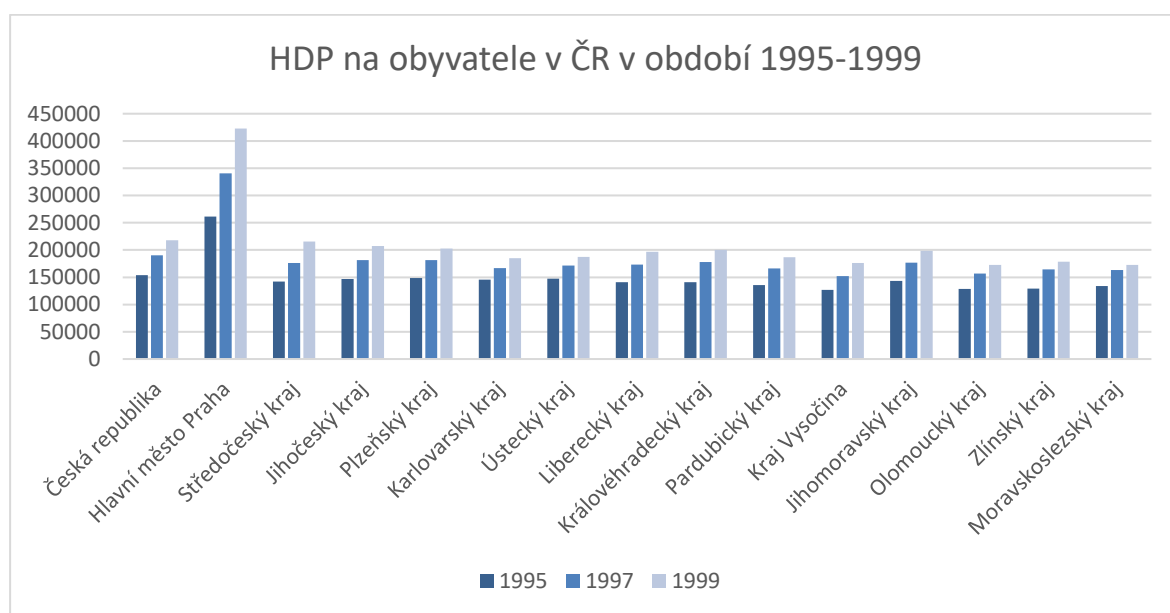
Obrázek 8 - Regiony soudržnosti v České republice
Zdroj: Euroskop, 2020

Regiony soudržnosti jsou složeny z jednoho až tří krajů a celkem je v ČR 8 těchto regionů: Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko.

Zhodnocení ekonomických ukazatelů

České hospodářství se po roce 1989 začalo přetvářet, začala se rozvíjet nová odvětví, nekonkurenceschopné obory začaly upadat, a to vedlo k meziregionálním disparitám. Porovnání vývoje jednotlivých regionů v čase je dobře patrné na ekonomických ukazatelích. Pro tuto práci byly vybrány tři ukazatele, a to HDP na obyvatele, obecná míra nezaměstnanosti a průměrná měsíční mzda.

Rozevírající se nůžky mezi jednotlivými regiony jsou zřetelně vidět na následujícím obrázku č. 9. Ten zobrazuje vývoj HDP na obyvatele v letech 1995, 1997 a 1999. Údaje jsou přepočítány dle dnešních hranic jednotlivých krajů, které tehdy ještě neexistovaly. Údaje před rokem 1995 nejsou k dispozici.

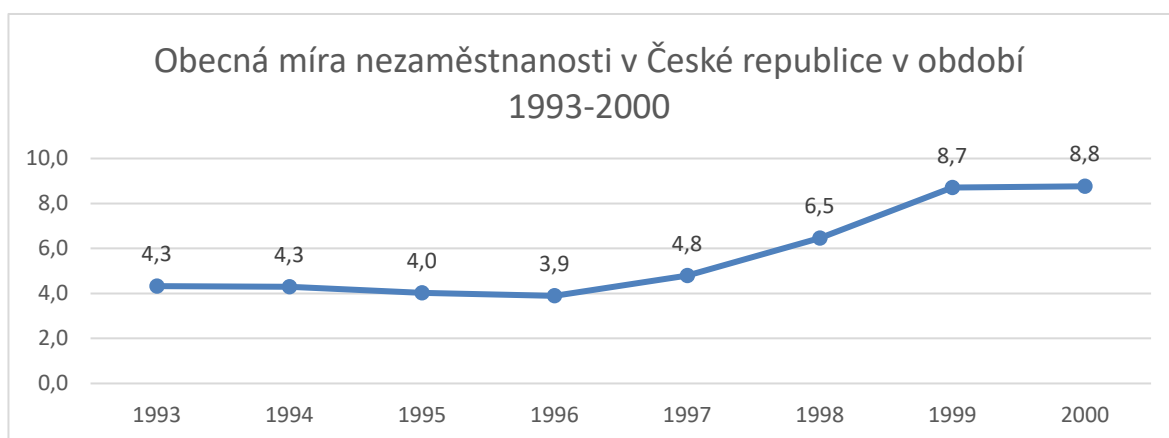

Obrázek 9 - Vývoj HDP na obyvatele jednotlivých krajů ČR v období 1995-1999
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Na jedné straně tu byla rychle rostoucí a rozvíjející se Praha, na straně druhé ekonomika v průmyslových regionech začala upadat. HDP těchto regionů sice rostlo, ale zdaleka ne tak rychle jako v Praze. Nejvýraznější dopad konce centralistické politiky je viditelný v Moravskoslezském, Karlovarském a Ústeckém kraji, ve kterých se tradičně koncentroval těžký průmysl z celé České republiky. Zatímco v Praze činil nárůst HDP mezi lety 1995

a 1999 62 %, v Moravskoslezském to bylo pouze 29 %, v Ústeckém a Karlovarském dokonce jen 27 %. V těchto regionech se začala postupně zvedat nezaměstnanost, byl zde také větší a větší rozdíl v průměrných platech. Ve venkovských oblastech panovaly zhoršené podmínky pro podnikání, mladší ročníky se stěhovaly do měst, a tak tu začalo stárnout obyvatelstvo.

Nárůst HDP a rozvoj české ekonomiky bohužel nestačil na udržení nízké míry nezaměstnanosti. Na obrázku 10 je vidět, jak se postupně od roku 1993 zvyšuje.

Obrázek 10 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v období 1993-2000
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Jak již bylo řečeno, nejpostiženější regiony, co se týče HDP i nezaměstnanosti, byly ty s tradiční výrobou v těžkém průmyslu. Ústecký a Moravskoslezský kraj o hodně převyšují průměrnou míru registrované nezaměstnanosti v České republice. Vyšší nezaměstnanost dopadla nejen na oblasti zpracovávající průmysl, ale také na regiony zaměřující se na zemědělství. V důsledku transformace ekonomiky se rušila pracovní místa v primárním a sekundárním sektoru a postupně se stále více rozvíjel terciérní sektor. Ne všichni pracovníci z prvních dvou sektorů v něm ale našli uplatnění. Rozvoj terciérního sektoru probíhal převážně ve velkých městech a díky tomu má Praha nejmenší podíl registrované nezaměstnanosti. Zřetelné rozdíly v míře registrované nezaměstnanosti mezi jednotlivými kraji shrnuje následující tabulka 2.

Tabulka 2 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích v letech 1993-2000

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Česká republika	4,3	4,3	4,0	3,9	4,8	6,5	8,7	8,8
Hlavní město Praha	3,5	2,8	2,5	2,0	2,4	3,3	4,0	4,2
Středočeský kraj	4,4	3,8	3,8	3,1	3,8	5,4	8,0	7,5
Jihočeský kraj	3,3	3,2	2,5	2,8	3,4	4,9	6,2	5,8
Plzeňský kraj	4,0	3,8	3,3	2,7	4,3	5,4	6,8	6,2
Karlovarský kraj	4,7	5,1	4,0	3,4	4,5	6,8	8,1	8,4
Ústecký kraj	4,6	6,5	7,1	9,0	9,9	11,7	15,4	16,0
Liberecký kraj	3,3	3,8	3,9	3,8	3,8	6,9	8,2	6,2
Královéhradecký kraj	4,3	3,4	3,1	3,2	3,7	5,0	7,0	6,1
Pardubický kraj	4,2	3,5	3,7	3,8	4,3	6,0	8,0	8,3
Kraj Vysočina	4,4	4,2	3,7	3,3	4,3	5,8	8,7	6,8
Jihomoravský kraj	4,2	3,9	3,3	3,2	3,6	5,1	8,0	8,3
Olomoucký kraj	4,8	5,1	4,6	4,9	5,3	7,2	10,6	12,8
Zlínský kraj	4,2	3,8	4,1	3,5	4,3	6,4	8,6	8,1
Moravskoslezský kraj	5,8	6,4	5,8	5,2	8,0	10,1	13,0	14,3

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Zatímco v Praze se nezaměstnanost i závěrem dekády držela do 4,5 %, ostatní kraje mají nezaměstnanost dvou i více násobnou. V první polovině dekády ještě nebyly rozdíly mezi jednotlivými kraji tak patrné, ale postupně se nůžky mezi nimi rozevíraly stále více. V nejprůmyslovějších krajích Ústeckém a Moravskoslezském dosahuje v roce 2000 míra nezaměstnanosti extrémní míry přes 14 %. Přes 12 % měl ještě Olomoucký kraj.

3.3 Regionální politika v ČR v období 2000-2003

Rok 2000 znamenal důležitý milník pro regionální politiku. Od začátku ledna začal účinkovat zákon o vytvoření vyšších územních samosprávních celků. Začala platit krajská hranice, ale kraje jako takové ještě nebyly provozuschopné. Jaké mají kraje pravomoci a povinnosti stanovil zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Tento zákon stanovuje, jakou mají kraje působnost, jak mají hospodařit, jaké jsou orgány kraje. Pro plné fungování a naplnění jejich pravomocí bylo potřeba obsadit tyto orgány, a tak se na podzim roku 2000 konaly první krajské volby do zastupitelstva. Krajské úřady tak nahradily okresní úřady, které byly zrušeny roku 2003. Avšak okres, jako územní celek zrušen není a okresy existují dodnes.

Zákon, na který regionální politika dlouho čekala, byl schválen roku 2000 jako zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Ten se věnuje ústředním správním úřadům, krajům a obcím a jejich podpoře regionálního rozvoje, územní, sociální a hospodářské

soudržnosti a územní spolupráci pro podporu od Evropské unie. Podle druhé části tohoto zákona §3 je cílem podpory regionálního rozvoje „zajistit dynamický a vyvážený rozvoj území České republiky se zřetelem na kvalitu života a životního prostředí, přispět ke snižování regionálních rozdílů a zároveň umožnit využití místního potenciálu pro zvýšení hospodářské a sociální úrovně jednotlivých regionů. Oblast podpory regionálního rozvoje na úrovni České republiky podrobněji vymezí strategie regionálního rozvoje České republiky (dále jen „Strategie regionálního rozvoje“) a na úrovni kraje strategie rozvoje územního obvodu kraje. Strategie regionálního rozvoje a strategie rozvoje územních obvodů krajů jsou zpracovávány s platností pro programové období Evropské unie.“ Zákon ukládá Ministerstvu pro místní rozvoj spolu s ostatními správními úřady a kraji vymezit ty regiony, které je potřeba podporovat, aby byl dosažen harmonický rozvoj České republiky. Tyto regiony jsou označovány jako „státem podporované regiony“ a je v nich potřeba udržovat hospodářskou, sociální a územní soudržnost.

Ze zákona o podpoře regionálního rozvoje vyplývalo, že je potřeba vytvořit programový dokument, který má sloužit pro plánovaný rozvoj regionální politiky na území České republiky. Na základě toho bylo schváleno usnesení č. 682/2000 k přijetí Strategie regionálního rozvoje ČR. Jedná se o střednědobý dokument, který je cyklicky obnovován. Strategie regionálního rozvoje ČR formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje a má za cíl určit rámce sloužící k přípravě dokumentů pro využívání strukturálních fondů Evropské unie, ke zpracování programů rozvoje krajů a k přípravě státních programů podporující vybrané regiony.

Vedle Strategie regionálního rozvoje ČR tu byl již zmíněný Národní rozvojový plán. Ten byl vládou přijat jako návrh sektorových s regionálních priorit Národního rozvojového plánu České republiky na léta 2000 až 2006 a sloužil k prezentování strategie, jakým způsobem bude Česká republika žádat o podporu z evropských zdrojů. Jako oblasti podpory byly stanoveny tyto sektorové a regionální priority:

1. Prioritní osa – podpora rozvoje ekonomické základny a posílení její konkurenceschopnosti
2. Prioritní osa – rozvoj technické infrastruktury
3. Prioritní osa – rozvoj lidských zdrojů
4. Prioritní osa – ochrana a zkvalitňování životního prostředí
5. Prioritní osa – rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

6. Prioritní osa – specifické priority regionů NUTS II

Tyto prioritní osy byly stanoveny v souladu se zaměřením předvstupních nástrojů, ze kterých měla Česká republika možnost čerpat dotace. Jednalo se o programy PHARE, ISPA, SEPARD (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2020b).

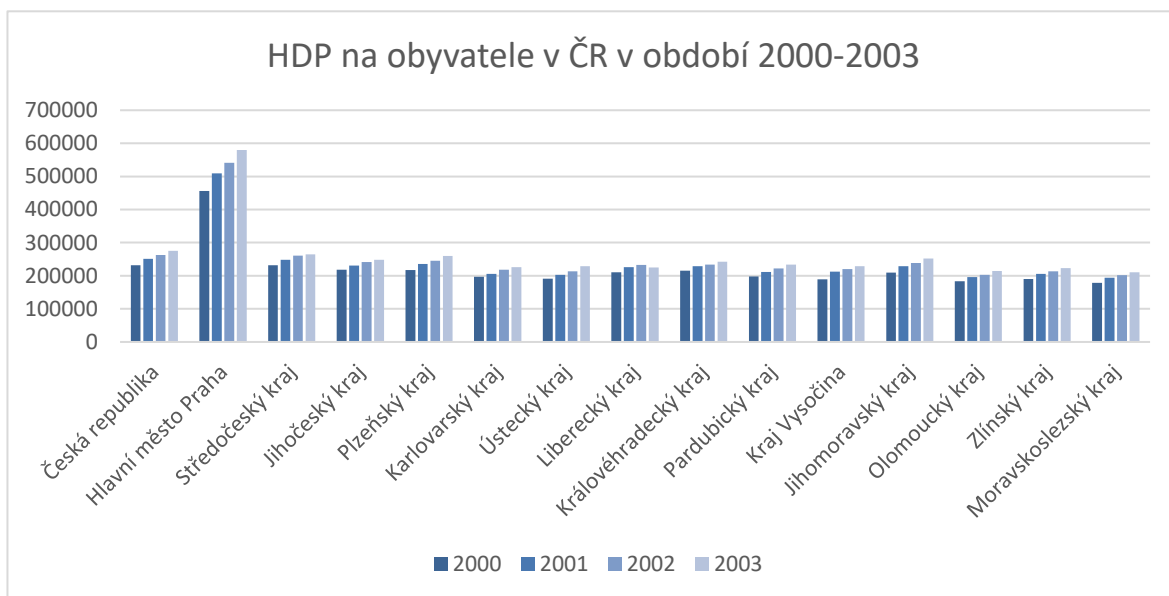
Program PHARE (Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy) pomáhal kandidátským zemím s jejich přípravou na členství v Evropské unii. Jak je zřejmé z názvu, původně byl program určený na podporu ekonomických a politických reforem v Polsku a Maďarsku, ale postupně se program rozšířil i pro další kandidátské země. Fond podporoval projekty podporující přijetí a implementování legislativy Evropské unie. Bylo možné z něj čerpat dotace na propagaci českých exportérů v zahraničí, na projekty napomáhající vyrovnat rozdíly v oblastech technické vybavenosti nebo na studijní pobyty učitelů v zahraničí. Spolufinancovány z programu PHARE byly projekty na zlepšení infrastruktury, rozvoj lidských zdrojů, odstraňování povodňových škod či projekty zaměřující se na malé a střední podniky. Díky projektu vznikly dvě agentury napomáhající s řízením projektu a přerozdělováním evropských dotací. Jedná se o Nadaci rozvoje občanské společnosti a Centrum pro regionální rozvoj. Obě agentury fungují dodnes.

ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession) je finanční nástroj, který pomáhal kandidátským zemím s udržitelným rozvojem v oblasti infrastruktury životního prostředí a dopravy. Jeho zaměření je shodné s Fondem soudržnosti, který jej po vstupu České republiky do Evropské unie nahradil. V oblasti životního prostředí se program ISPA zaměřoval na odpadové hospodářství a znečištění ovzduší a vod. V rámci dopravy byla pomoc věnována hlavně transevropským dopravním sítím.

Oblast zemědělství a rozvoj venkova bylo možné podporovat z programu SEPARD. Zkratka pochází z anglického Special Accession Programme for Agriculture v překladu Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova. Tento program SAPARD pomáhal se společnou zemědělskou politikou a se strukturálními změnami na venkově a v zemědělském sektoru.

Zhodnocení ekonomických ukazatelů

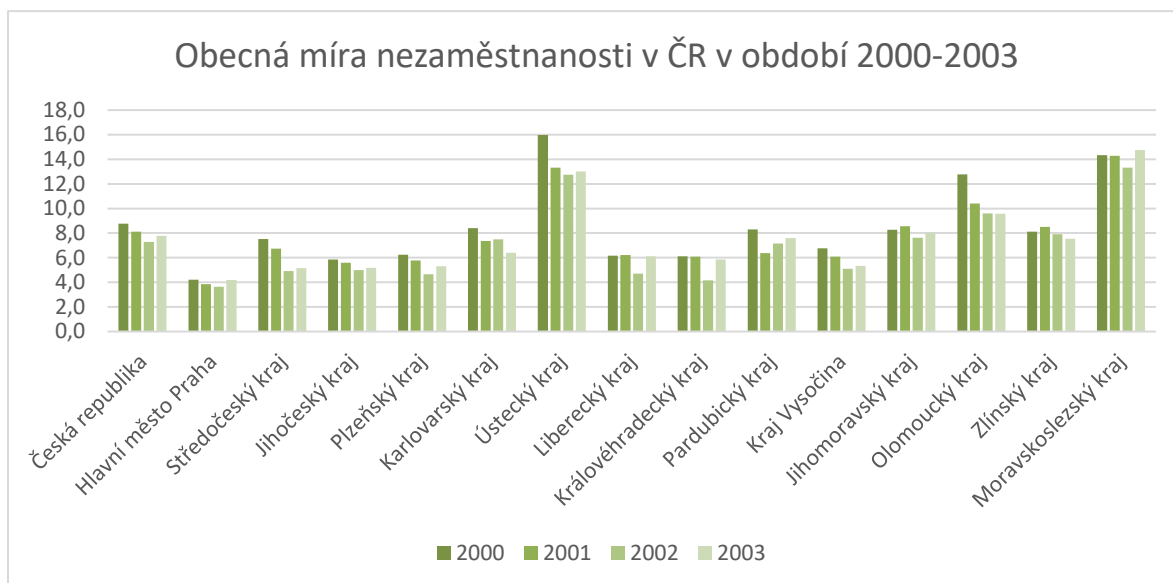
Vývoj HDP na obyvatele v jednotlivých krajích v tomto období regionální politiky ukazuje následující obrázek 11.

Obrázek 11 - HDP na obyvatele v ČR v období 2000-2003
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Stále je vidět značný náskok Prahy, a to i v rychlosti růstu. Rychlost vzdalování od ostatních krajů už ale není natolik vysoká jako v období do r. 2000. Podpora regionů stále nestačila na vyrovnání meziregionálních rozdílů. Praha má v přepočtu na obyvatele dvojnásobné hodnoty HDP oproti ostatním krajům. Nejnižší HDP stále vykazuje Moravskoslezský kraj, který je stále postižen upadajícím těžebním průmyslem. Následován je Olomouckým a Zlínským krajem.

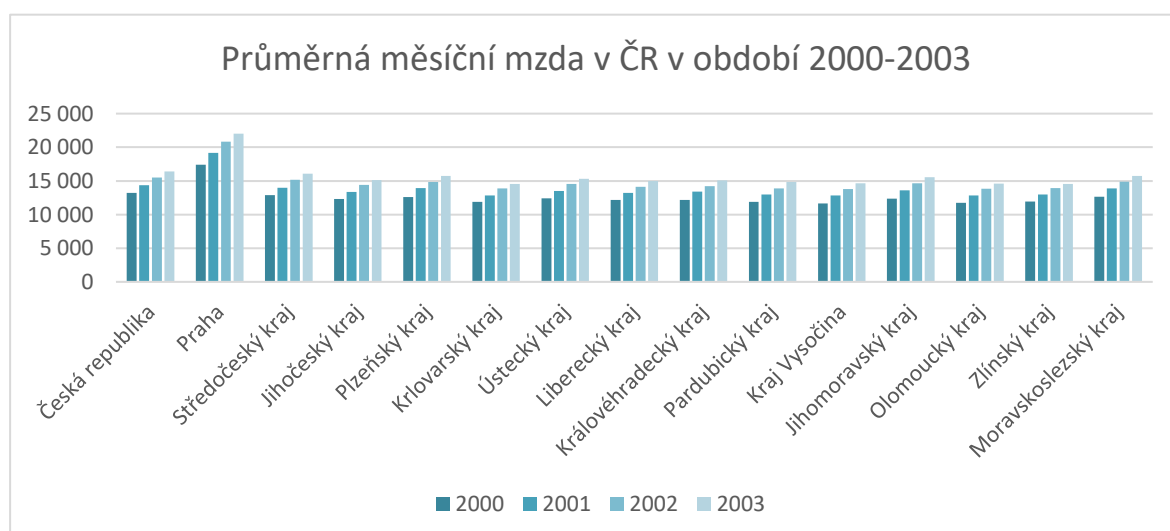
HDP na obyvatele tradičně negativně koreluje s nezaměstnaností. Nejinak tomu bylo i v tomto období, což naznačuje následující obrázek č. 12.

Obrázek 12 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v období 2000-2003
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Nejvyšší nezaměstnanosti stále dosahují Ústecký a Moravskoslezský kraj, které ke konci období atakují vysokou úroveň 18 %. Ve všech krajích nezaměstnanost v období vzrostla. Nejnižší nezaměstnanost byla v Praze. Zpočátku období byla nejnižší nezaměstnanost po Praze v Jihočeském, Královéhradeckém a Plzeňském kraji, ke konci období to však spolu s Jihočeským krajem byl kraj Středočeský.

Zajímavé srovnání nabízí graf vývoje průměrného platu na následujícím obrázku č 13.

Obrázek 13 - Průměrná měsíční mzda v ČR v letech 2000-2003
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

V Praze je zřetelná výrazně vyšší průměrná měsíční mzda oproti ostatním krajům. V ostatních krajích je však tato veličina poměrně vyrovnaná bez ohledu na rozdíly

v nezaměstnanosti a HDP. Jednu z nejvyšších průměrných mezd má Moravskoslezský kraj bez ohledu na extrémní nezaměstnanost. To pravděpodobně způsobuje Ostrava jakožto třetí největší město ČR. Ve velkých městech jsou tradičně mzdy vyšší než v menších, což potvrzuje také vysoká průměrná mzda v Jihomoravském kraji s metropolí Brnem a Středočeský kraj, který je do velké míry co do zaměstnanosti závislý na Praze.

3.4 Regionální politika v ČR v období 2004-2006

Dne 1. května 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie. Stala se tak plnohodnotným členem a již mohla čerpat z fondů určených pro členské státy. Prvním českým eurokomisařem se na zkrácené období se stal Pavel Telička. Ten byl po volbách v listopadu 2004 nahrazen zvoleným Vladimírem Špidlou, který eurokomisařem zůstal až do roku 2010.

Být součástí Evropské unie pro Českou republiku znamenalo větší ekonomické příležitosti díky jednotnému unijnímu trhu. Ten se zakládá na volném pohybu zboží, služeb, kapitálu a osob na vnitřním trhu Evropské unie. Ta se tím snaží docílit, aby každý její občan mohl svobodně studovat, pracovat a žít kdekoliv v rámci Evropské unie a aby zde mohl nakupovat a užívat všechny výrobky z celé unie. Česká republika sice tyto všechny výhody nezískala hned po vstupu do Evropské unie, ale je to první krok ke zlepšení svého postavení v Evropě a přiblížení se západním ekonomikám.

Evropská komise vytyčila na programové období 2000-2006 tři cíle, které měly být plněny z nástrojů politiky soudržnosti, konkrétně ze strukturálních fondů (ERDF, ESF, EAGGF, FIFG), Fondu soudržnosti a Fondu solidarity (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2020a).

- Cíl 1 – podpora rozvoje zaostávajících regionů
- Cíl 2 – podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací
- Cíl 3 – podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání

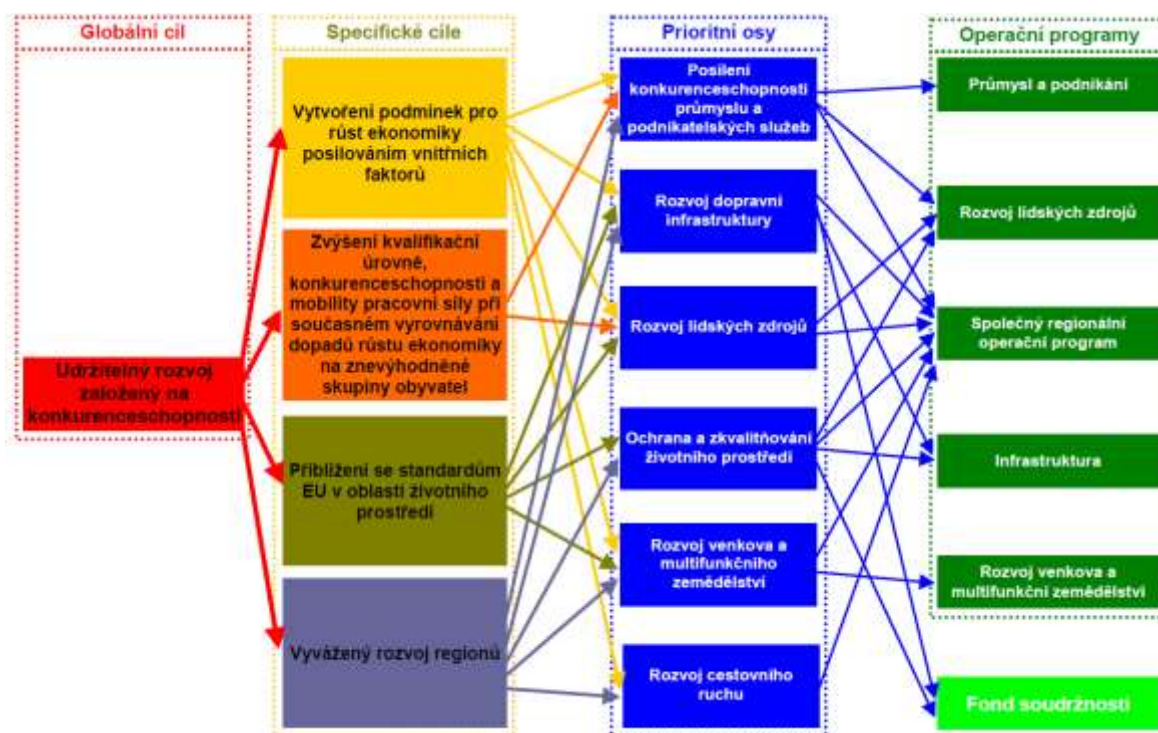
První cíl se zaměřoval na regiony, jejichž HDP bylo nižší, než je 75 % průměru Evropské unie. Tyto regiony se v rámci udržitelného rozvoje věnovaly investicím do výroby, na které čerpaly dotace ze všech strukturálních fondů.

Druhý cíl se věnoval těm oblastem, které nebyly zahrnuty v Cíli 1 a jež měly vysokou míru nezaměstnanosti, kriminality, špatnou úroveň životního prostředí nebo školství. Tyto regiony mohly čerpat z fondů ERDF, ESF a FIFG.

O snížení nezaměstnanosti pomocí rekvalifikace, školení a vzdělávání se snažil třetí cíl. Naplnit ho bylo možné z prostředků ESF.

Tyto cíle stanovené Evropskou unií byly v České republice realizovány prostřednictvím stanovených operačních programů. Region Praha nesplňoval podmínku Cíle 1 na menší HDP než 75% průměr EU, zato mohl čerpat z prostředků Cíle 2 a 3. Ostatní regiony v České republice čerpaly dotace právě skrze Cíl 1.

Česká republika se do budoucna snažila dosáhnout stabilního růstu, který by měl dosáhnout průměru zemí Evropské unie. Proto si Národní rozvojový plán (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2003), který byl vydán pro zkrácené období 2004-2006, jako globální cíl stanovil *Udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti*. Tento stanovený cíl si sliboval dosažení rychlejšího ekonomického růstu a vylepšení konkurenčního postavení České republiky v Evropské unii. Kromě globálního cíle byly v NRP 2004-2006 definovány i čtyři specifické cíle. Tyto cíle měly být postupně naplňovány v oblastech rozvoje, které byly definovány jako prioritní osy. Realizace cílů byla provedena skrze pět operačních programů, které jsou sektorově a regionálně zaměřeny a skrze Fond soudržnosti. Jaké jsou vztahy mezi těmito cíli, prioritními osami, operačními programy a fondem soudržnosti, je vidět na obrázku č. 14.

Obrázek 14 - Vazba mezi globálním a specifickými cíli, prioritními osami a operačními programy
Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2003

Národní rozvojový plán svou strategií zahrnuje oblast konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, které byly v Evropské unii součástí politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Česká republika se pomocí strategie zlepšení konkurenceschopnosti snažila o přiblížení se průměru hospodářské úrovně Evropské unie, ale bohužel se tím zvyšuje riziko zvýšení ekonomických a sociálních disparit mezi regiony. Naplňováním specifického cíle *Vyvážený rozvoj regionů* se toto riziko mělo z části eliminovat.

Operační programy a jejich vazba na strukturální fondy je vidět v následující tabulce č. 3. Jsou zde vyjmenovány všechny strukturální i regionální operační programy. V závorkách jsou uvedeny řídicí orgány konkrétních programů. Z tabulky je vidět, v jakém procentuálním zastoupení bylo v České republice čerpání skrze jednotlivé programy a strukturální fondy. Nejvíce se čerpalo ze Společného regionálního operačního programu, a to z ERDF. Čerpání z FIFG v ČR bylo ve velmi malé míře, a to pouze v rámci operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.

Tabulka 3 - Přehled operačních programů a jejich vazba na příslušné strukturální fondy

Název OP	OP	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG
OP Průmysl a podnikání (MPO)	17,94%	17,94%			
OP Infrastruktura (MŽP)	16,94%	16,94%			
OP Rozvoj lidských zdrojů (MPSV)	21,92%		21,92%		
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (MZe)	11,96%			11,46%	0,50%
SROP (MMR)	31,24%	27,99%	3,25%		
OP celkem	100%	62,87%	25,17%	11,46%	0,50%

Zdroj: vlastní zpracování podle dat DotaceEU.cz, 2020a

Dalším dokumentem regionální politiky byl Rámec podpory společenství (dále jen Rámec). Tento dokument byl vypracován na základě Národního rozvojového plánu a na jeho vytvoření spolupracovali partneři na všech úrovních, národních i místních, mající co do činění s regionální politikou. Rámec představuje socioekonomickou analýzu České republiky a formuluje strategii regionálního rozvoje pro období 2004-2006 skrze regiony soudržnosti. Tato strategie má být naplněna prostřednictvím výše uvedených operačních programů. Jako řídicí orgán Rámce bylo stanoveno Ministerstvo pro místní rozvoj. To mělo za úkol koordinovat řízení operačních programů a zajišťovat komunikaci s řídicími orgány jednotlivých programů (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2020c).

Česká republika využila vstup do Evropské unie a čerpání z jejích fondů využila naplno. Z celkové částky 1 692 594 657 EUR vyčerpala celkem za toto programové období

99,54 %. Žadatelé o dotaci podali a úspěšně dokončili více než 13 000 projektů. Díky tomu bylo podpořeno mnoho pracovních míst či vystavěny nové kilometry silnic. Konkrétní čísla vybraných ukazatelů výsledků čerpání z fondů Evropské unie jsou vidět v následující tabulce č. 4.

Tabulka 4 - Vybrané ukazatele výsledků čerpání z fondů EU za období 2004-2006

Vybrané ukazatele	Dosažená hodnota
Počet podpořených pracovních míst	46 020
Délka nových a rekonstruovaných silnic (km)	426
Počet nových malých a středních podniků založených v regionech	1 570
Délka nových kanalizačních sítí (km)	374
Počet sběrných dvorů a systémů odděleného sběru	1 100
Počet poskytnutých podpor v oblasti rozvoje lidských zdrojů	2 211 600
Počet (vytvořených) stálých lůžek v bytovacích zařízeních	5 510

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z Ministerstvo pro místní rozvoj, 2020c

VÚSC měli, co se týče regionální rozvoje, své vlastní programové dokumenty. Například Liberecký kraj vytvořil programový dokument Program rozvoje kraje pro stejná programová období jako EU. Program rozvoje Libereckého kraje 2004-2006 (KÚLK, 2004) analyzoval tehdejší situaci v kraji, stanovil si hospodářsky slabé oblasti Libereckého kraje a vymezoval zdroje spolufinancování. Tento střednědobý dokument naplňoval vize jemu nadřazenému dlouhodobému dokumentu Strategie rozvoje Libereckého kraje. Program reagoval na Strategii specifikováním opatření podporující hospodářský a sociální růst v regionu a rozpracoval tyto opatření na konkrétní aktivity.

V minulosti stanovené hospodářsky slabé oblasti Libereckého kraje byly vymezeny na základě čtyř ukazatelů – míra nezaměstnanosti, intenzita podnikatelských aktivit, daňová výtěžnost a hustota zalidnění. Na základě těchto ukazatelů se sledovaly a řešily oblasti Ralsko a Frýdlantsko. V Programu regionu kraje 2004-2006 se ukazatele rozšířily o další dva ukazatele, a to o podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných ve službách a podíl obyvatelstva bez maturity. Po nové analýze kraje se k oblastem Frýdlantska a Ralska přidaly další hospodářsky slabé oblasti LK – Cvikovsko, Hrádecko-Chrastavsko, centrální Semilsko a západní Českolipsko (KÚLK, 2004).

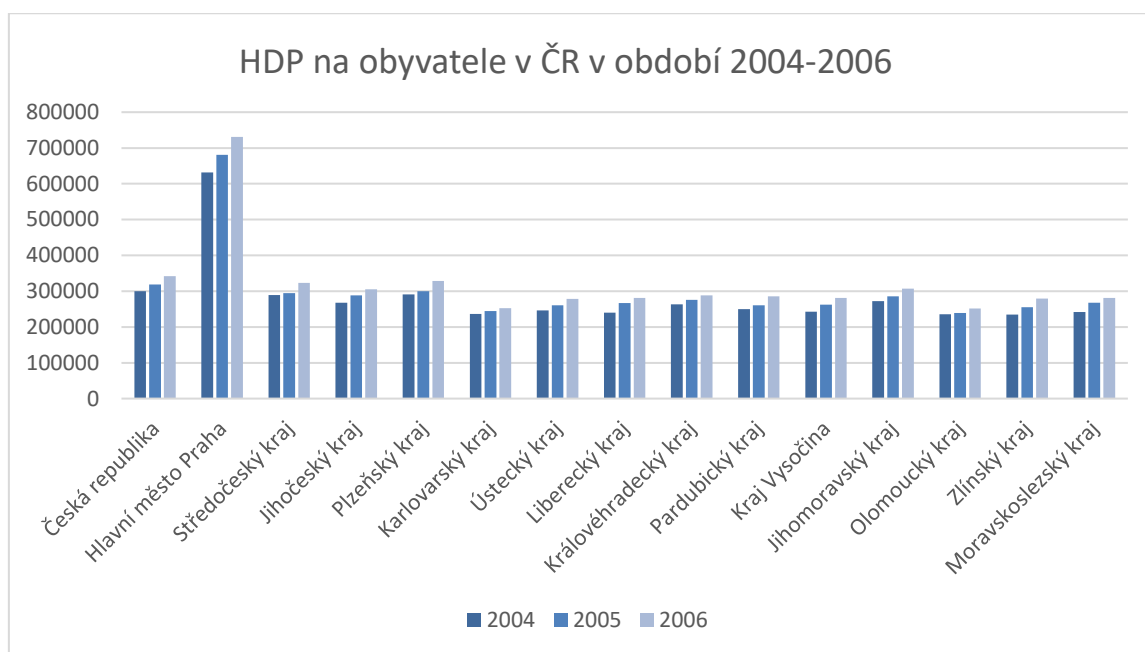
Od roku 2006 pak začala platit aktuální Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 (KÚLK, 2007). Ta obsahovala stejně jako předchozí verze aktuální socioekonomickou analýzu, na které spolupracoval Krajský úřad Libereckého kraje i s obcemi s rozšířenou

působností a při zpracování byl brán zřetel i na připomínky občanů kraje. Strategie tedy byla zpracována subjekty z daného regionu.

Občané se na regionálním rozvoji mohou iniciovat skrze Místní akční skupiny (MAS). Jedná se o skupiny složené z místních subjektů, kteří jsou veřejnými subjekty nebo ze soukromé sféry. Jedná se například o obce, příspěvkové organizace, místní podnikatelé a obchodní společnosti, členy neziskových organizací či dobrovolníky (Ministerstvo zemědělství, 2009). Tyto skupiny se v rámci Rozvoje venkova mohou zasadit o vylepšení jejich okolí a napomoci zlepšit kvalitu života a životní prostředí ve venkovských oblastech. MAS získávají finanční podporu z evropských fondů a národních programů díky metodě LEADER. Jedná se o metodu „zdola-nahoru“, kdy nápady na vylepšení venkova pocházejí od lokálních občanů a organizací.

Zhodnocení ekonomických ukazatelů

I v této podkapitole dojde ke zhodnocení vybraných ekonomických ukazatelů napříč kraji České republiky. Prvním ukazatelem bude HDP na obyvatele.

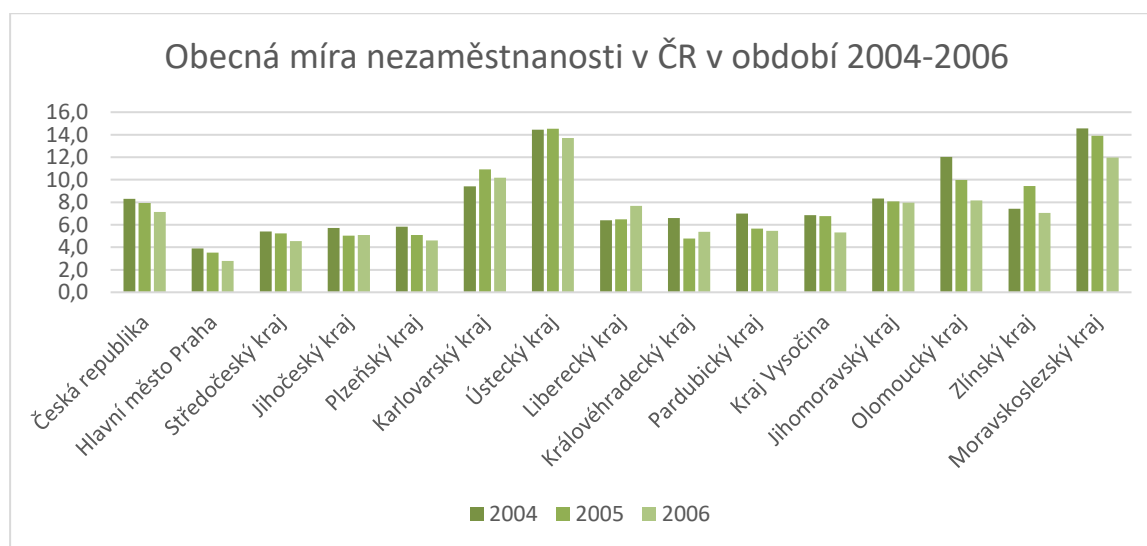
Obrázek 15 - HDP na obyvatele v ČR v letech 2004-2006

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

I zde je znát výrazný nárůst Prahy jak v absolutní hodnotě HDP, tak v jeho růstu. Na obrázku 15 je vidět, že zatímco většina krajů zaznamenala mezi lety 2004 a 2005 jen mírný růst nebo stagnaci, Praha pokračovala v růstu stabilním tempem. Mezi lety 2005 a 2006 už

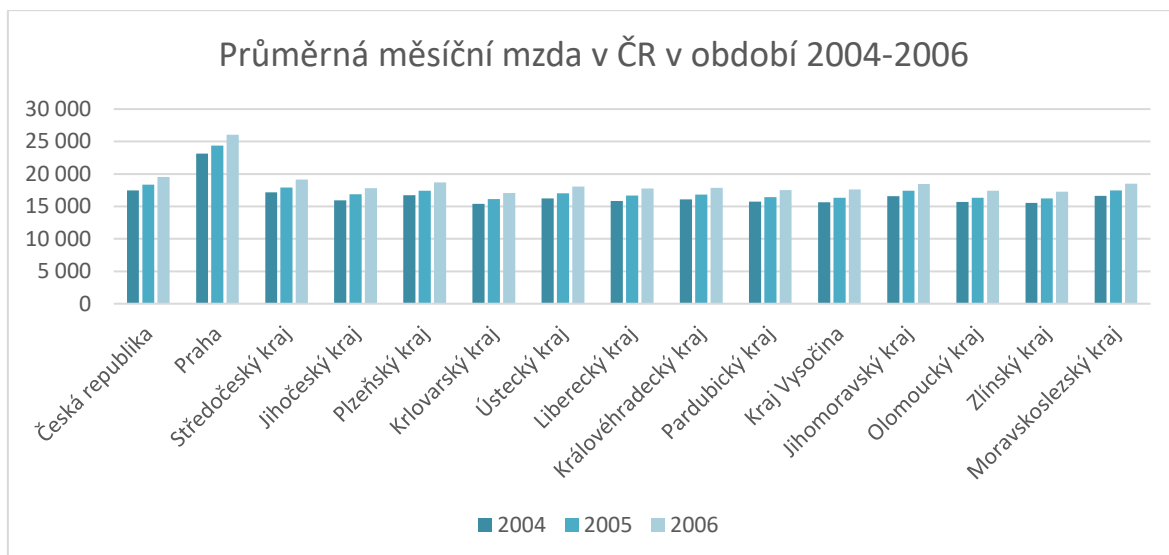
se k růstu vrátily všechny kraje. Moravskoslezský a Ústecký kraj přestávají být na chvostu republiky, kam se v tomto období propadly kraje Karlovarský a Olomoucký. Po Praze se na čele drží kraje Plzeňský a Středočeský.

Dále je analyzována míra nezaměstnanosti mezi lety 2004 a 2006, jejíž vývoj je patrný na obrázku 16.

Obrázek 16 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR období 2004-2006
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

V tomto období na rozdíl od předchozího nezaměstnanost klesala. Jedinou výjimkou je Jihočeský kraj, kde mezi lety 2004 a 2005 mírně vzrostla. Nejvyšší nezaměstnanost panuje stále v Moravskoslezském a Ústeckém regionu, avšak je zde také relativně nejvyšší pokles a přibližují se tak hodnotám zbytku republiky. Po těchto následuje v nejvyšší nezaměstnanosti Olomoucký a Karlovarský kraj, je zde tedy zřejmá negativní korelace s hrubým domácím produktem. Nejnižší nezaměstnanost, ale také nejstabilnější změnu si drží Praha následovaná Středočeským krajem.

Obrázek 17 - Průměrná měsíční mzda v ČR v letech 2004-2006

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Průměrná měsíční mzda zobrazena na obrázku 17 vykazuje stejné charakteristiky jako v předchozím období – nejvyšší je v Praze se značným nárůstem, následují kraje s největšími městy. Nejnižší průměrná mzda se drží v Karlovarském kraji.

3.5 Regionální politika v ČR v období 2007-2013

Roku 2007 začalo nové programové období Evropské unie. Pro toto období vznikly nové strategické dokumenty a stanovily se nové cíle. Na globální cíl Evropské unie „*Evropa musí obnovit základ své konkurenceschopnosti, zvýšit svůj růstový potenciál a svoji produktivitu a posílit sociální soudržnost, a přitom klást hlavní důraz na znalosti, inovaci a optimalizaci lidského kapitálu*“ (Komise evropských společenství, 2005, s. 4) navazovaly všechny další cíle evropských institucí a členských zemí.

Evropská unie pro období 2007-2013 v rámci politiky soudržnosti měla stanovené tyto cíle (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2020d):

- Cíl 1 – konvergence
- Cíl 2 – regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
- Cíl 3 – Evropská územní spolupráce

Cíl jedna se věnoval podpoře hospodářského a sociálního rozvoje regionů soudržnosti. Stejně jako Cíl jedna předchozího období byl zaměřen na oblasti, které mají HDP na obyvatele nižší než 75 % průměru HDP Evropské unie. Do tohoto cíle spadaly v České

republiky všechny regiony soudržnosti kromě regionu Praha. Financování cíle jedna bylo z fondů ERDF, ESF a FS.

Cíl dva se zaměřoval na konkurenceschopnost a zaměstnanost v oblastech, které se nevešly do Cíle 1. V České republice se tento cíl týkal pouze regionu Praha. Financování cíle 2 probíhalo z fondů ERDF a ESF.

Podpora Cíle 3 směřovala k přeshraniční spolupráci regionů nacházejících se podél hranic členských států a také se věnoval meziregionální a nadnárodní spolupráci regionů. Do tohoto cíle, který byl financovaný z ERDF, spadaly všechny regiony České republiky.

Novým strategickým dokumentem regionálního rozvoje byl i Národní rozvojový plán České republiky 2007-2013 (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006). Tento dokument analyzoval tehdejší stav České republiky a obsahoval strategii rozvoje ČR.

Stav České republiky tohoto NRP byl analyzován ve všech možných oblastech, jako je např. makroekonomický vývoj, výzkum, vývoj a inovace, kultura, životní prostředí, regionální rozvoj, doprava, sociální oblast. Pro tyto oblasti byla vytvořena i SWOT analýza. Část dokumentu, která je zaměřená na regionální rozvoj, porovnává vývoj mezi regiony soudržnosti a odhaduje vývojové tendence v regionální struktuře. V rámci sociálních rozdílů se mají podle NRP regionální rozdíly pomalu prohlubovat (zhoršování situace v regionech soudržnosti Moravskoslezsko a Severozápad oproti zlepšování v regionech Praha a Střední Čechy). Rozdíly se podle NRP budou prohlubovat i v ekonomické výkonnosti nejen jako vnitřní rozdíly regionů soudržnosti, ale i v rámci krajů ČR. Výhodu v rozvoji lze očekávat od oblastí ležících v hlavních osách infrastruktury, hlavně v místech důležitých mezinárodních tras. Co se týká kvality životního prostředí, tak se očekává snižování regionálních rozdílů v rámci celé země (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006).

Strategie NRP pro období 2007-2013 vychází z obecných cílů České republiky a Evropské unie a ze současných rozvojových modelů regionální politiky zaměřujících se na posilování konkurenceschopnosti jednotlivých zemí a aktérů. Čím více bude Česká republika konkurenceschopná, tím více napomůže ke zlepšení konkurenceschopnosti Evropské unie. Pro toto období byly stanoveny tyto strategické cíle:

- I. Strategický cíl: Konkurenceschopná česká ekonomika
- II. Strategický cíl: Otevřená, flexibilní a soudržná společnost

- III. Strategický cíl: Atraktivní prostředí
- IV. Strategický cíl: Vyvážený rozvoj prostředí

Strategický cíl: Konkurenceschopná česká ekonomika

Tento cíl se snaží o posílení konkurenceschopnosti pomocí zvýšení produktivity a urychlení udržitelného hospodářského růstu podnikatelského sektoru. Česká ekonomika by se díky podpoře měla stát více flexibilnější a lépe reagovat na vnější podněty. Cíl byl realizován skrze prioritní osu Posilování konkurenceschopnosti české ekonomiky.

Strategický cíl: Otevřená, flexibilní a soudržná společnost

Kvalita společenského života a zvyšování zaměstnanosti v České republice je oblast, na kterou se zaměřoval tento cíl. Ten byl realizován prostřednictvím prioritní osy Rozvoj moderní a konkurenceschopné společnosti. Snahou tohoto cíle bylo zvyšování kvalifikace lidských zdrojů a podpora zaměstnanosti

Strategický cíl: Atraktivní prostředí

Atraktivní prostředí je strategický cíl, který se věnuje fyzickým aspektům, jako je životní prostředí a dostupné dopravní a komunikační sítě. Tyto oblasti jsou považovány za základní předpoklady rozvoje ekonomických a sociálních aktivit. Péče o životní prostředí zamezující vzniku nových rizik a odstraňování staré ekologické zátěže spolu se zlepšením sítí v dopravě, energetice a technických přístupech jsou oblasti, které v rámci tohoto cíle měly být naplňovány z prioritní osy Životní prostředí a dostupnost.

Strategický cíl: Vyvážený rozvoj prostředí

Tento cíl se zaměřoval na vyvážený a harmonický rozvoj na území České republiky, a přitom se snažil o respektování ekonomických, sociokulturních a přírodních odlišností regionů. Prioritní osa, skrze kterou byl cíl realizován, se nazývala Vyvážený a harmonický rozvoj území České republiky. Aktivity spadající do této osy byly ještě rozděleny na dvě úrovně, a to na národní úroveň a na regionální úroveň.

Výše jmenované cíle a priority NRP 2007-2013 byly základem pro vymezení operačních programů, které jsou:

- OP Podnikání a inovace
- OP Výzkum a vývoj pro inovace
- OP Lidské zdroje a zaměstnanost

- OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
- OP Životní prostředí
- OP Doprava
- OP Technická pomoc
- Integrovaný operační program
- Regionální operační programy (ROP) – Severozápad, Moravskoslezsko, Jihovýchod, Severovýchod, Střední Morava, Jihozápad, Střední Čechy
- OP Praha – Konkurenceschopnost
- OP Praha – Adaptabilita a zaměstnanost
- OP Přeshraniční spolupráce – ČR-Bavorsko, ČR-Polsko, ČR-Rakousko, ČR-Sasko, ČR-Slovensko
- OP Mezinárodní spolupráce
- OP Nadnárodní spolupráce

Prvních osm tematicky zaměřených programů spadá pod Cíl Konvergence, kam patří i sedm regionálních operačních programů. Regionální programy Praha spadají pod Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Pod Cíl Evropská územní spolupráce spadají poslední OP Přeshraniční, Mezinárodní a Nadnárodní spolupráce.

Celkem bylo České republice za toto období proplaceno 707,7 mld. Kč. Nejvíce peněz bylo čerpáno z ERDF, kde bylo vyplaceno 364,6 mld. Kč. Z ESF bylo vyplaceno 97,4 mld. Kč a z FS 245,7 mld. Kč.

Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2007-2013 (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006) je dalším strategickým dokumentem zabývajícím se regionální politikou evropskou i České republiky. V dokumentu jsou navrženy rozvojové aktivity, které jsou financovány jak z národních rozvojových programů, tak z operačních programů s dosahem na fondy EU. V rámci regionálního rozvoje to jsou aktivity ministerstev, krajů i obcí.

Co se týče regionální politiky, tak ústředním orgánem je Ministerstvo pro místní rozvoj. Spolu s regionálním rozvojem zodpovídá i za určité aktivity v rámci hospodářské politiky a politiky sociální soudržnosti. Ministerstvo pro místní rozvoj spolupracuje na zajišťování regionální politiky a na vypracování návrhů strategie a dalších programů regionálního rozvoje spolu s dalšími ministerstvy – průmyslu a obchodu, práce a sociálních věcí,

zemědělství, životního prostředí, školství, mládeže a tělovýchovy, dopravy, kultury, zdravotnictví, obrany a vnitra.

Mezi další aktéry regionální politiky patří kraje. Ty poté spolupracovaly na krajské úrovni s dalšími institucemi jako je veřejná správa, podnikatelská sféra a nestátní neziskové organizace v regionech, mezi nimiž podporovaly partnerství.

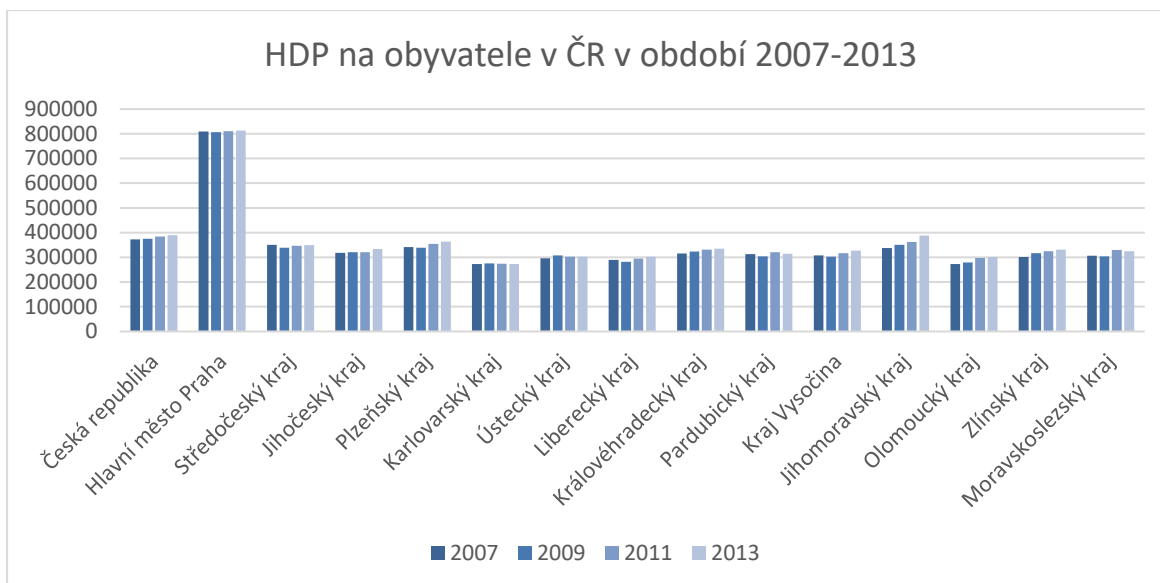
Kraje mají své vlastní strategické a programové dokumenty. Některé kraje, např. Liberecký či Ústecký, měly své dokumenty Program rozvoje kraje (PRK) napárované na stejná, či velmi podobná období, jako je tomu u Evropské unie. Některé kraje se těmito období neřídily a měly své programy na jiná časová období. Pardubický kraj měl svůj PRK na období 2007-2010 a další na období 2012-2016 s výhledem až do roku 2020. PRK Vysočina vyšly v letech 2005, 2007 a 2011. První PRK Jihomoravského kraje byl platný od roku 2006 a poté vycházel na období 2010-2013, 2014-2016 a 2018 a 2021.

Nižší územní celky a místní lokality se také podílely na regionálním rozvoji. Ten byl nejčastěji podporován Ministerstvem zahraničí v rámci Rozvoje venkova. Ve venkovských oblastech podpora rozvoje směřovala ke zlepšování jejich dostupnosti, k rozšiřování telekomunikačních sítí, k rozvoji cestovního ruchu či k využívání místních zdrojů.

Co se týče občanů jako aktérů regionálního rozvoje, tak ti mají možnost svou lokalitu nejvíce ovlivnit skrze MAS. Ve spolupráci s neziskovým i veřejným sektorem mají možnost skrze metodu LEADER žádat o dotace na rozvíjení venkovské ekonomiky.

Zhodnocení ekonomických ukazatelů

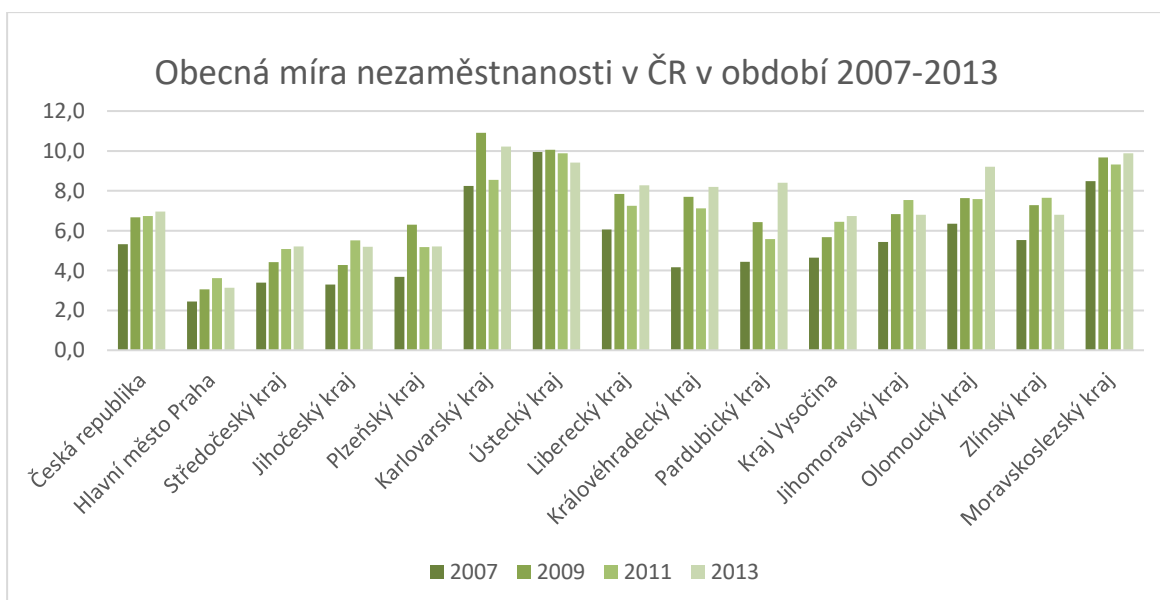
Na následujících řádcích jsou zhodnoceny ekonomické ukazatele za období 2007-2013. Obrázek 18 zachycuje vývoj HDP na obyvatele dle jednotlivých krajů v tomto období.

Obrázek 18 - HDP na obyvatele v ČR v období 2007-2013

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

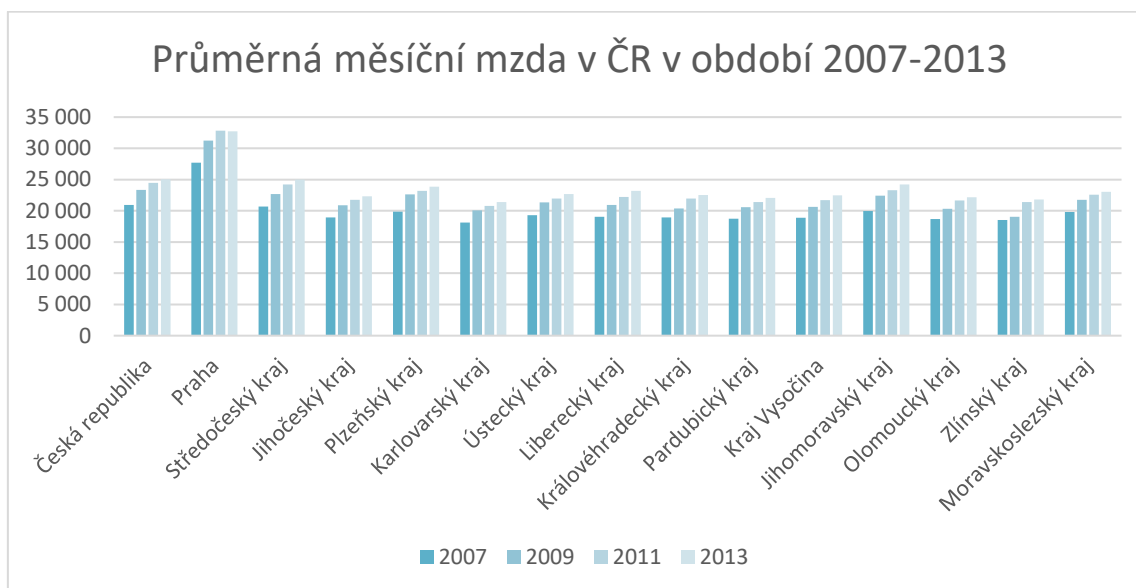
Na rozdíl od předchozího období je v tomto případě přesně opačný vztah růstů HDP Prahy oproti ostatním krajům. Z obrázku 18 je patrné, že zatímco HDP v Praze stagnovalo, ve většině krajů došlo k růstu. K největším růstům poté docházelo v moravských krajích. Nejvyšší růst zaznamenal Jihomoravský kraj, naproti tomu kraje při severní a severozápadní hranici Čech byly bez růstu podobně jako Praha.

Obrázek 19 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v období 2007-2013

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Obecná míra nezaměstnanosti vykazuje v tomto období značné výkyvy, jak ukazuje obrázek 19. V rámci celé České republiky vzrostla asi o dva procentní body. To je příkládáno především negativnímu šoku ze zahraničí v podobě globální finanční krize, za jejíž počátek je považován pád banky Lehman Brothers v září roku 2008. Některé kraje však ke konci období zaznamenávaly opětovné snižování nezaměstnanosti, Ústecký kraj nezaznamenal dokonce žádné zvýšení. Nejvyšší nezaměstnanost byla v tradičních regionech spolu s Karlovarským krajem, který zaznamenával pozoruhodné výkyvy.

Obrázek 20 - Průměrná měsíční mzda v ČR v období 2007-2013
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Růst průměrné měsíční mzdy, viz obrázek 20, byl v tomto období nepochybně utlumen rovněž globální finanční krizí, přesto však ve všech krajích rostla. Útlum růstu se projevil nejvíce v druhé polovině sledovaného období, kdy roste ve většině krajů jen velmi mírně, v Praze dokonce slabě poklesla. Tím došlo k mírnému vyrovnání značného rozdílu v průměrné měsíční mzdě v Praze a ostatních krajích.

3.6 Regionální politika v ČR v období 2014-2020

Období 2014-2020 je poslední, aktuální, období Evropské unie. Tak jako každé období byly vydány nové strategické a programové dokumenty, které měli napomoci nejen regionální politice členských států.

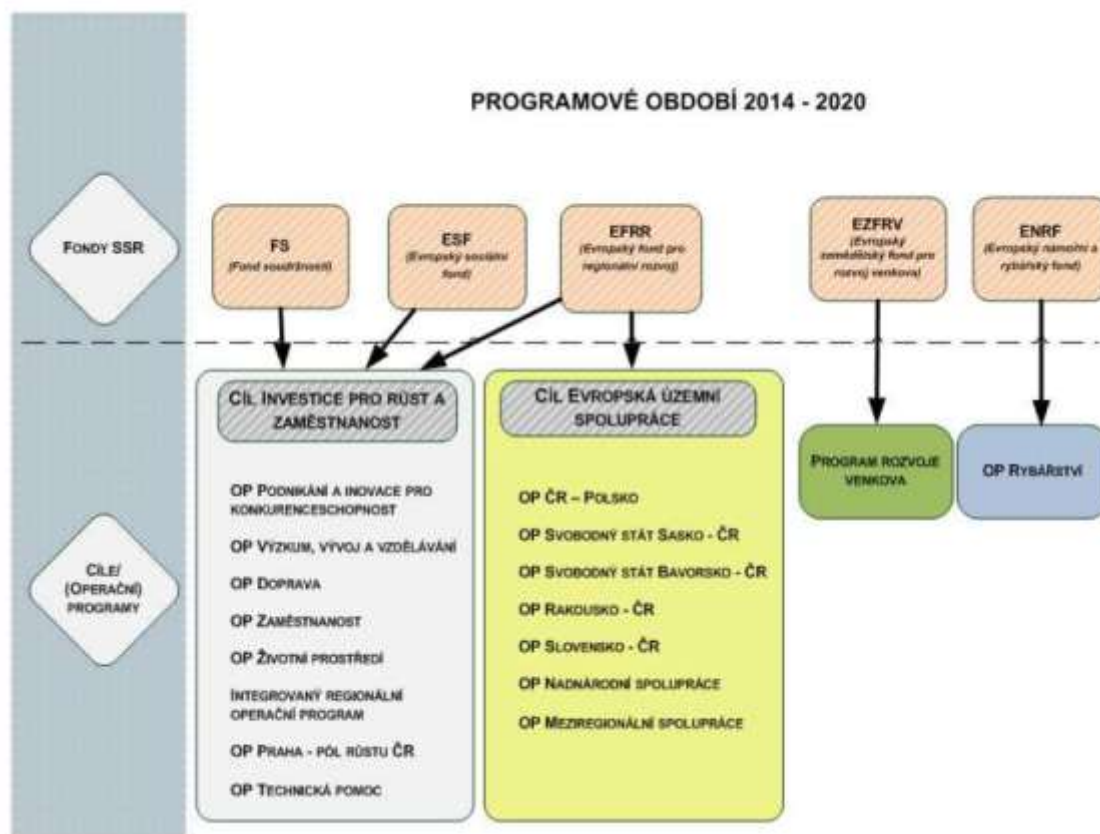
Oproti předchozím obdobím se v tomto období klade větší důraz na výsledky a jsou nastaveny konkrétnější a lépe měřitelné cíle, které umožňují vyšší odpovědnost (Priority na rok 2014–2020). Byl vytvořen pouze jeden soubor pravidel pro pět fondů, aby se dostálo většího zjednodušení. V neposlední řadě je třeba splnit určité podmínky, aby mohly být poskytnuty prostředky.

Evropská unie si v tomto období pro kohezní politiku ponechala jeden cíl z minulého období, a to Evropská územní spolupráce. Druhým cílem tohoto období je Investice pro růst a zaměstnanost (Dotace EU).

Česká republika si na toto období ve své Strategii regionálního rozvoje ČR na období 2014–2020 jako globální cíl regionální politiky stanovila „*zajistit dynamický a vyvážený rozvoj území České republiky se zřetelem na kvalitu života a životního prostředí; přispět ke snižování regionálních rozdílů a zároveň umožnit využití místního potenciálu pro posílení konkurenceschopnosti jednotlivých územně správních celků (územních jednotek)*“ (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013, s. 80). Na tento cíl pak navázala své základní cíle:

- Cíl 1: Podpořit zvyšování konkurenceschopnosti a využití ekonomického potenciálu regionů (růstový cíl)
- Cíl 2: Zmírnit prohlubování negativních regionálních rozdílů (Vyrovnávací cíl)
- Cíl 3: Posílit environmentální udržitelnost (preventivní cíl)
- Cíl 4: Optimalizovat institucionální rámec pro rozvoj regionů (institucionální cíl)

Operační programy pro realizaci politiky soudržnosti a čerpání evropských fondů a jejich návaznost na Fondy Společného strategického rámce jsou vidět na obrázku 21.

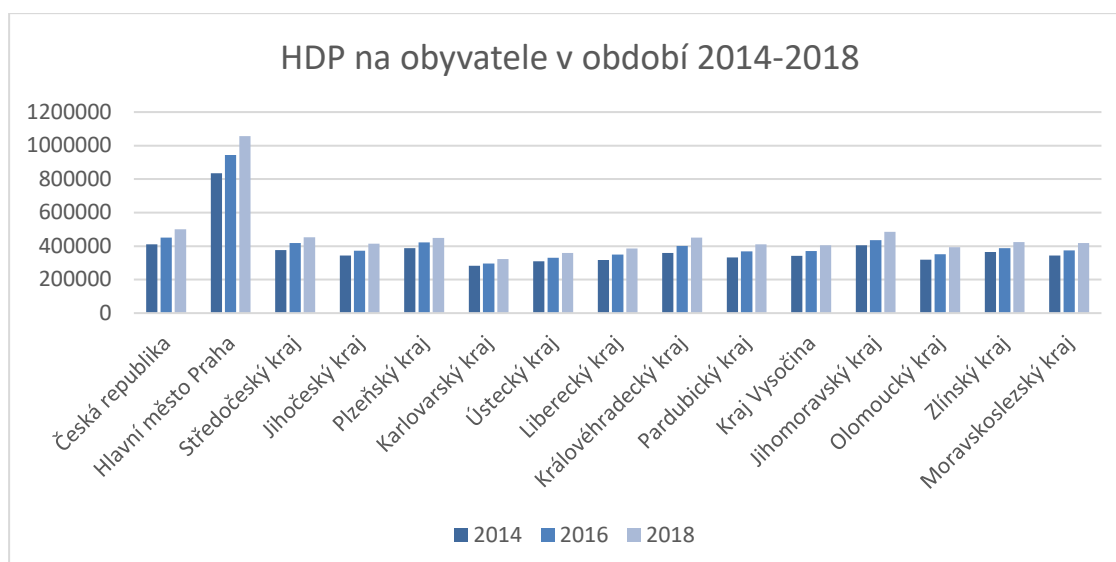

Obrázek 21 - Schéma navržených programů pro období 2014-2020
Zdroj: Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2014-2020, 2020

Čerpání z operačních programů pro toto období stále trvá a čerpat tyto finance je možné až do roku 2023. Od roku 2021 bude další programové období Evropské unie, pro které budou stanoveny nové cíle a ve kterém budou vypsány nové operační programy.

Zhodnocení ekonomických ukazatelů

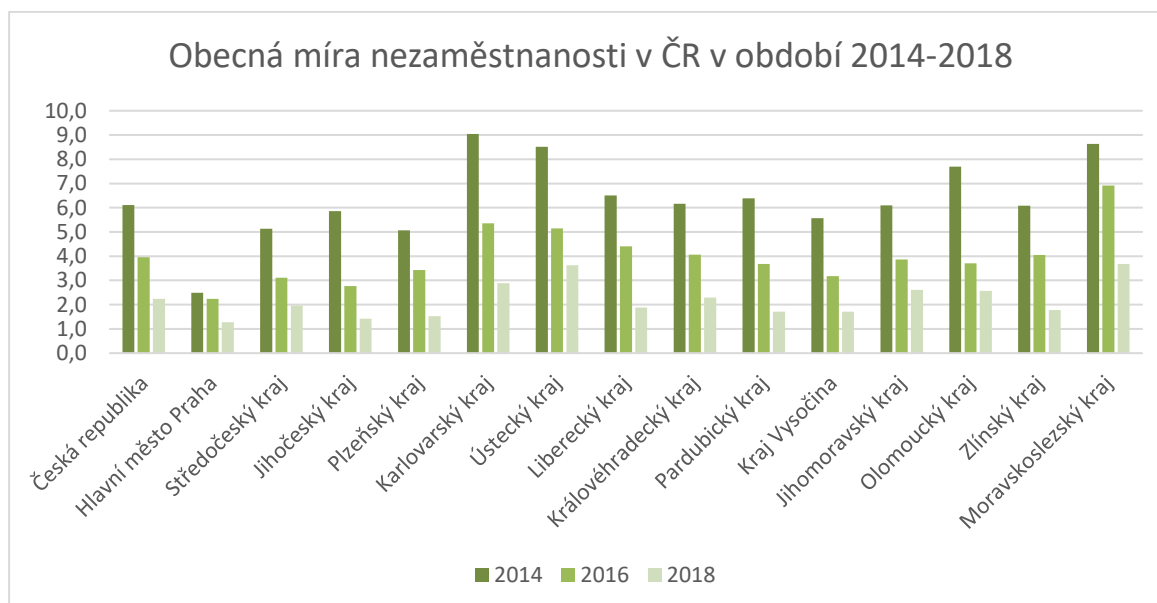
V posledním sledovaném období jsou rovněž zhodnoceny sledované ekonomické ukazatele.

Obrázek 22 - HDP na obyvatele v období 2014-2018

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Toto období bylo ve znamení dalšího rozevírání nůžek mezi HDP na obyvatele v Praze a v ostatních krajích. Na obrázku 22 je vidět, že HDP se v Praze zvýšilo o více než 200 000 Kč na hlavu. V ostatních krajích dosahoval růst podstatně nižšího tempa.

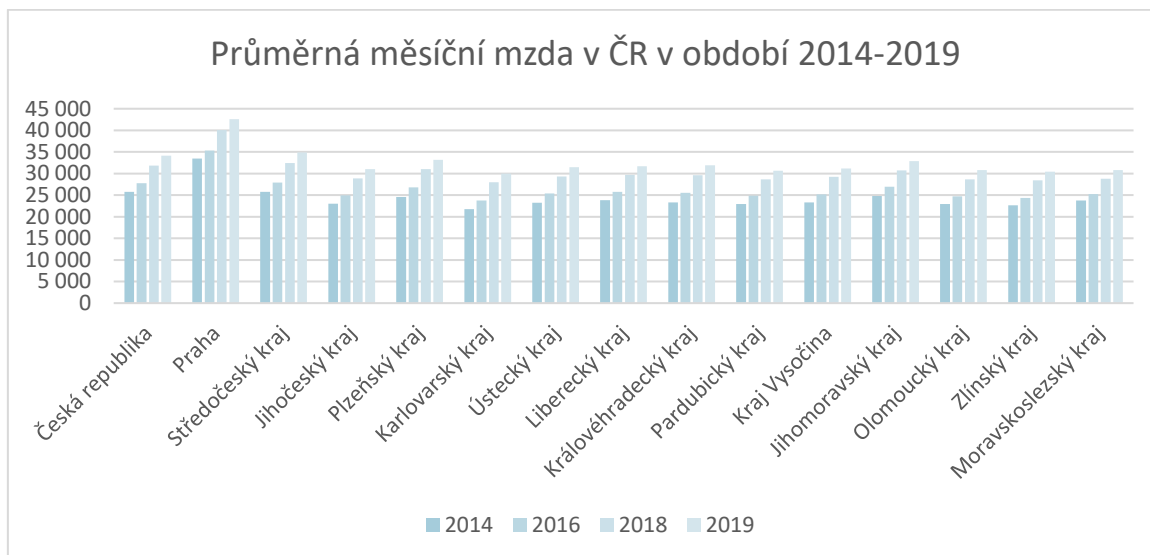
Obrázek 23 - Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v období 2014-2018

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Na předchozím obrázku 23 je zřetelný solidní ekonomický růst, který vyčerpal trh práce až na hranici svých možností, což se projevilo jako rekordně nízká nezaměstnanost dosahující porevolučních hodnot. Pokles pokračoval až do začátku roku 2020, kdy přišla koronavirová krize. Na konci sledovaného období se většina krajů pohybovala kolem 2 %,

vyšší nezaměstnanost blížící se 4 % panovala v Moravskoslezském a Ústeckém kraji, tedy tradičních regionech. Na začátku období však byla nejvyšší nezaměstnanost v kraji Karlovarském a vysoká byla rovněž v Olomouckém kraji.

Obrázek 24 - Průměrná měsíční mzda v ČR v období 2014-2019

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Na obrázku 24 je vidět, že průměrná měsíční mzda si držela svůj stabilní růst, který byl díky ekonomického růstu dynamičtější než v předchozím sledovaném období. V Praze průměrná mzda poprvé překročila 40 000 Kč měsíčně, ve všech krajích kromě Karlovarského se dostala alespoň nad 30 000 Kč. Karlovarský kraj zůstal s 29 962 Kč měsíčně krajem s nejnižší průměrnou mzdou.

4 Aplikované teorie regionálního rozvoje

Tato kapitola se věnuje aplikaci teorií regionálního rozvoje na regionální rozvoj v České republice. V první části kapitoly je provedena komparace vývoje jednotlivých regionů podle ekonomických ukazatelů. Poté jsou identifikováni hlavní aktéři regionálního rozvoje v České republice. Regionální rozvoj v České republice je následně porovnán s vybranými teoriemi, jejichž charakteristika je shrnuta v tabulce 5. Současně je zjištěno, zda byly v České republice aplikovány některé z vybraných teorií regionálního rozvoje.

Tabulka 5 - Charakteristika vybraných teorií regionálního rozvoje

	Nová ekonomická geografie	Teorie kumulativních příčin	Teorie prostorových dělb práce	Triple Helix
Teorie regionálního rozvoje	neoklasická teorie	keynesiánská teorie	neomarxistické teorie	institucionální teorie
Tendence regionálního vývoje	divergence	divergence	divergence	zpravidla neřeší
Hlavní aktéři	firmy, lidé	firmy, stát	firmy, stát, lidé	firmy, stát, univerzity
Implikace v regionální politice	podpora specializací meziregionálního obchodu; decentralizace; dočasná ochrana rozvíjejících se ekonomik umožňující dosažení úspor z rozsahu a externích úspor	integrováný rozvojový plán, investice, které umožní dosáhnout vnějších úspor dalším aktérům; zdroje získat odložením spotřeby a přesunutím zdrojů na investice	radikální decentralizace, případně relokace ústředních orgánů veřejné správy do zaostávajících regionů, změna společensko-ekonomického systému	transformace veřejného sektoru s cílem vytvořit pro inovační veřejný sektor, orientovaný na učení a management změn; podpora spolupráce mezi aktéry

Zdroj: vlastní zpracování podle Blažek, 2011

4.1 Tendence vývoje regionů České republiky k rovnováze

Různé regiony a jejich vývoj mají vůči sobě navzájem různý vztah, směřující k rovnováze (konvergenci) nebo nerovnováze (divergenci) podle toho, jak se různě vyvíjí. Porovnávání více regionů najednou nedokáže určit přesnou konvergenci, ale pouze ukázat jejich převažující tendenci ke sblížování či oddalování (Minařík, 2013). Čistá konvergence se dá

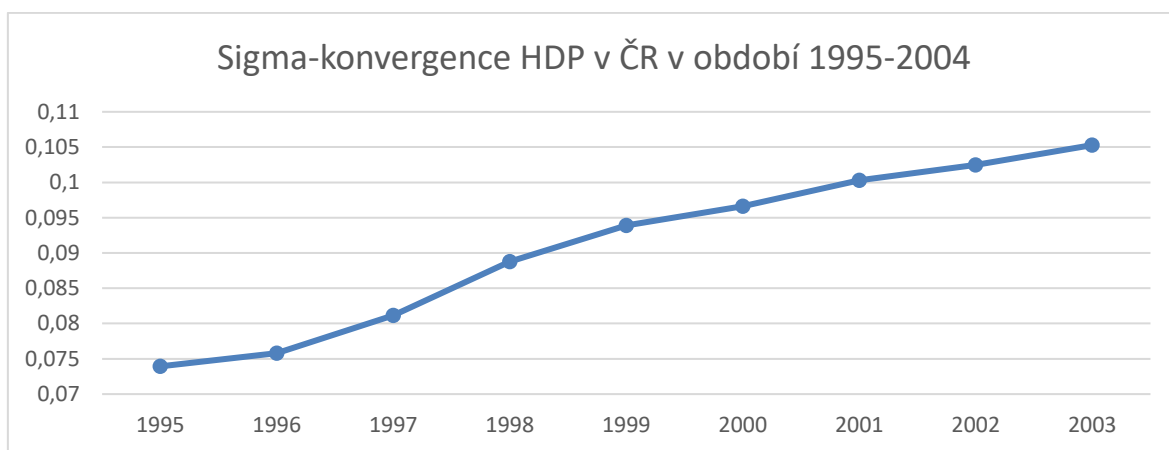
měřit pouze mezi dvěma regiony. Práce se zaměřuje na vzájemný vývoj regionů České republiky. Jako sledované regiony jsou stanoveny kraje ČR, na kterých je zjišťována konvergence či divergence podle ekonomických ukazatelů, konkrétně na HDP, obecné míře nezaměstnanosti a průměrné mzdě v ČR.

Konvergenci regionů lze měřit dvěma metodami, které sledují delší časové období a více regionů současně. Jedná se o σ -konvergenci a β -konvergenci.

Metodou beta-konvergence lze zjistit konvergenci, pokud nižší hodnoty rostou rychleji než původně vyšší hodnoty. Naproti tomu, pokud jednotky s nižšími hodnotami rostou pomaleji než jednotky s vyššími hodnotami, mluvíme o divergenci regionů.

Sigma-konvergence zobrazuje směrodatnou odchylku logaritmovaných hodnot jednoho období a porovnává ji se směrodatnou odchylkou logaritmovaných hodnot druhého období. Konvergence je pak vypočítána podle toho, že směrodatná odchylka má klesající průběh. Pokud se směrodatná odchylka zvyšuje, jedná se o divergenci.

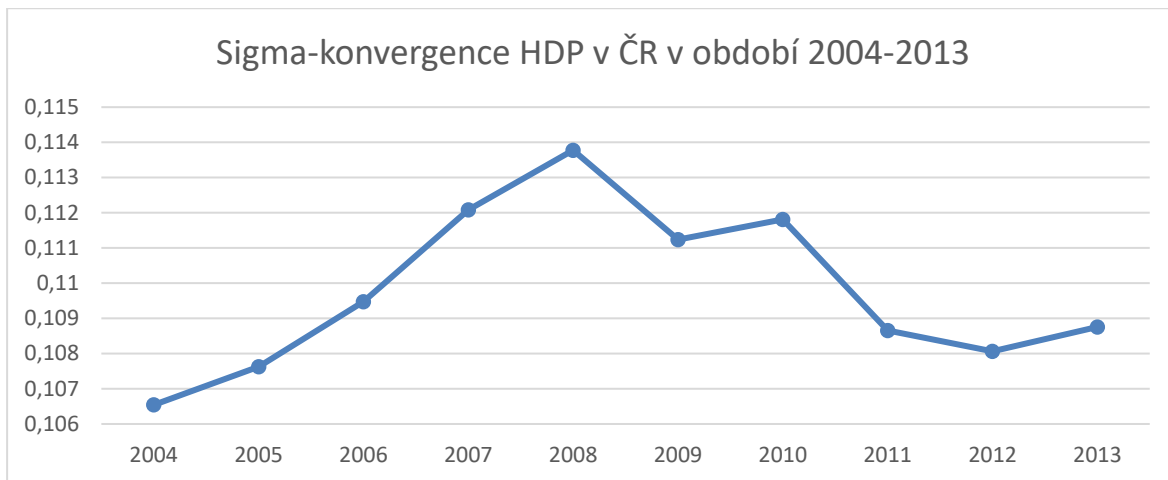
Pro zjištění konvergence či divergence regionů v České republice je v této práci použita metoda sigma-konvergence. Jednotlivé tabulky výpočtu směrodatné odchylky pro všechny ekonomické ukazatele jsou součástí přílohy B.

Obrázek 25 - Sigma-konvergence HDP v ČR v období 1995-2004
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Obrázek 25 ukazuje vypočtenou křivku směrodatné odchylky výpočtu sigma-konvergence pro Českou republiku v období 1995-2004. V této době je křivka stoupající, což znamená, že regiony divergují. Po rozpadu centralistické vlády už nebyly nesmyslně dotovány všechny

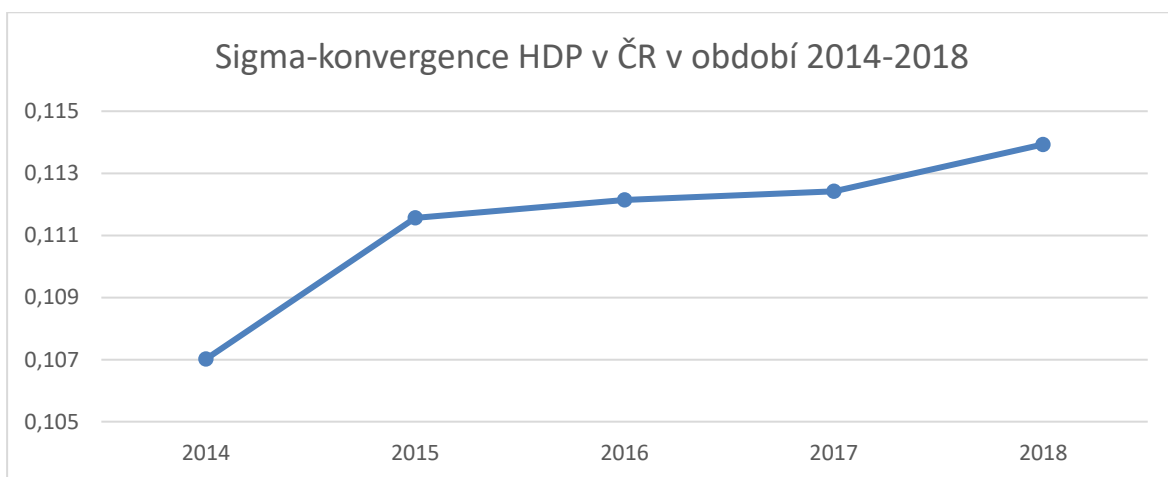
regiony a začaly se projevovat všechny jejich odlišnosti. Z počátku tento nárůst nebyl tak veliký, ale postupně byly rozdíly zřetelnější. Zásahu na tom má rychle rostoucí region Prahy, který se začal vzdalovat svou produktivitou od ostatních regionů a tím pádem směřoval rozvoj regionů k nerovnováze. I přes snahu o snižování rozdílů je divergence mezi regiony patrná až do roku 2008, jak je vidět na obrázku 26.

Obrázek 26 - Sigma-konvergence HDP v ČR v období 2004-2013

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Vstup do Evropské unie v roce 2004 a její podpora zaostávajících regionů nepomohla ke snižování disparit, které stále rostly. Po krizi v roce 2008 se růst HDP v Praze zastavil, zatímco HDP v ostatních krajích rostlo a regiony pomalu začaly směřovat ke konvergenci. Určité zvýšení regionálních rozdílů v HDP je patrné v roce 2010, ale jinak je tendence vývoje konvergující mezi léty 2007-2012.

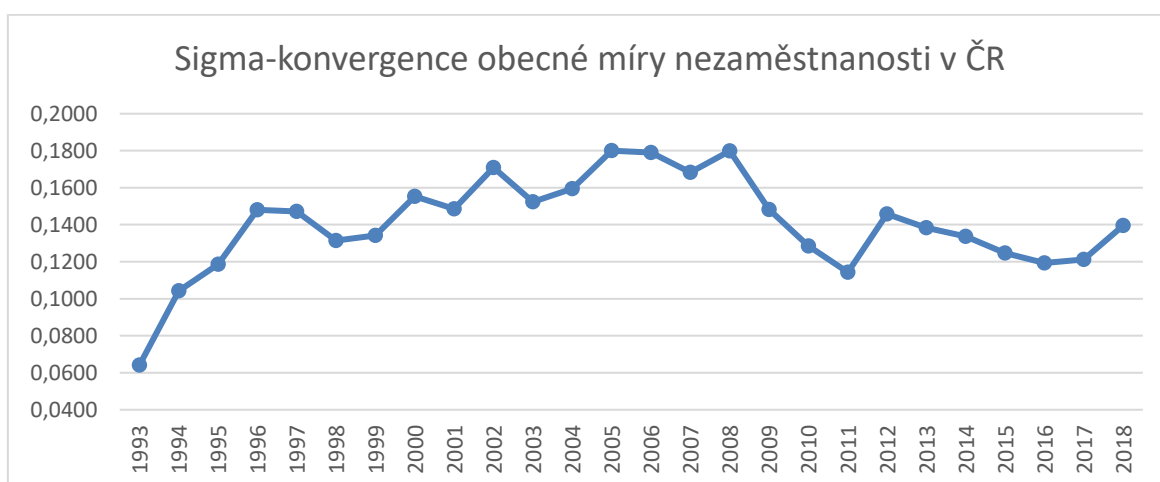
Obrázek 27 - Sigma-konvergence HDP v ČR v období 2014-2018

Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Rok 2014, začátek aktuálního období Evropské unie, je pomyslným milníkem pro obrácení směru vývoje regionů, co se týče HDP na obyvatele. Na obrázku 27 je vidět vývoj regionů směrem k nerovnováze.

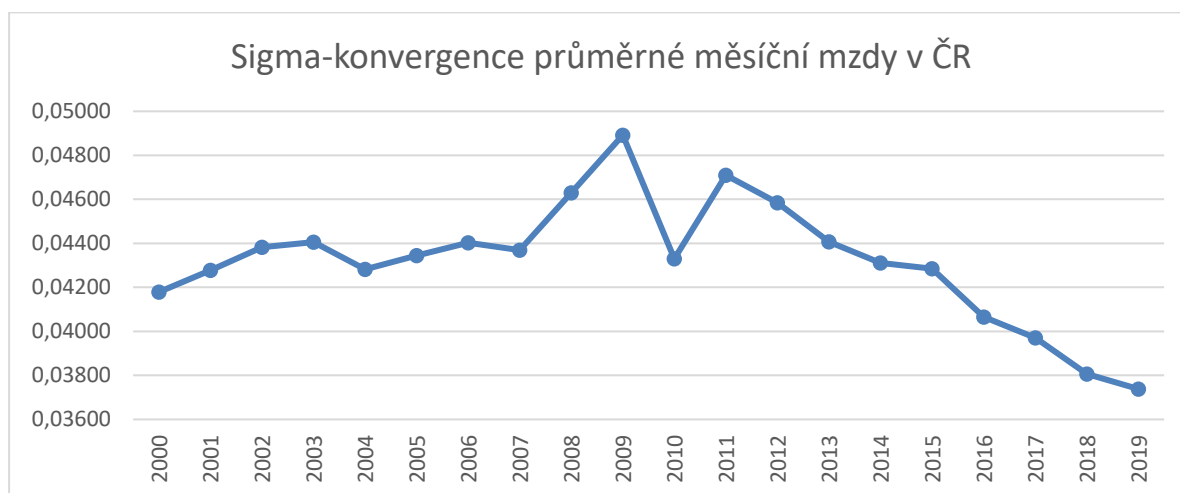
Výpočet sigma-konvergence pro HDP v České republice potvrzuje zjištění z obrázků 9, 11, 15, 18 a 22, a to, že míra HDP roste v regionech různě velkým tempem a regiony většinu času během období od roku 1995 do roku 2018 směřují k divergenci.

Výpočet sigma-konvergence pro obecnou míru nezaměstnanosti v České republice, který je znázorněn na obrázku 28, není tak jednoznačný co se týče směru vývoje. První čtyři léta je vidět silná divergence způsobená rapidním růstem platů v Praze. Následný vývoj je ale neprůkazný. Dlouhodobý vývoj je mírná divergence, kterou na konci období střídá mírná konvergence. S výjimkou začátku období tak nelze jednoznačně rozhodnout o vývoji směrem k rovnováze nebo nerovnováze obecné míry nezaměstnanosti napříč regiony.

Obrázek 28 - Sigma-konvergence obecné míry nezaměstnanosti v ČR
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Obrázek 29 ilustruje sigma-konvergenci pro průměrnou měsíční mzdu ČR. Ta je v první polovině období také neprůkazná, vývoj směrodatné odchylky stagnuje. Následující dění pravděpodobně ovlivnila světová finanční krize, která měla vliv na platy především v Praze. Ty po první dva roky ještě stoupaly výrazně více než v ostatních krajích, mezi lety 2009 a 2010 v Praze naopak platy mírně klesly, zatímco v ostatních krajích pokračoval růst. To vysvětluje vysokou volatilitu směrodatné odchylky uprostřed období, celkový vliv je ale opět neprůkazný, nevykazuje ani konvergenci, ani divergenci. Jednoznačný vývoj je vidět až od roku 2011, kdy platy v jiných krajích rostou rychleji než v Praze, a proto dochází k vyrovnávání rozdílů, tedy konvergenci.

Obrázek 29 - Sigma-konvergence průměrné měsíční mzdy v ČR
Zdroj: vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, 2020

Co se týče vybraných teorií regionálního rozvoje, tak většina z nich má tendenci k divergenci. Jediná teorie Triple helix přímo směr vývoje neřeší, ale vždy pohlíží na vývoj situace. Na první pohled se tedy zdá, že vývoj regionů, především co se týče míry růstu HDP, koresponduje s vybranými teoriemi. Avšak regionální politika podle strategií národní regionální politiky i regionální politiky Evropské unie se snaží o snižování rozdílů, tedy o konvergenci.

4.2 Hlavní aktéři regionální politiky České republiky

Regionální politika by nebyla úspěšná bez aktérů neboli hlavních účastníků. To jsou subjekty, které se zasazují o aplikování politiky v praxi a vytváří určité hodnoty, jež mají dopad na vývoj regionu. Pro každého z autorů teorií regionálního rozvoje to může být jiný subjekt, který je tím nejhlavnějším hybatelem regionálního rozvoje.

Od začátku regionální politiky v Čechách je jedním z nejdůležitějších aktérů stát. Ten se snažil o vyrovnávání regionálních rozdílů, vytvářel dotační programy a dohlížel na přerozdělování dotací. V době centralistické vlády se o všem rozhodovalo z jednoho místa, což nebylo efektivní. Pro lepší regionální rozvoj byly stanoveny VÚSC, které stát zastupovaly v jednotlivých regionech.

První podpory pro vylepšení regionálního rozvoje směřovaly do firem, konkrétně na podporu malého a středního podnikání. Nejen díky této podpoře se po sametové revoluci

navýšily počty podnikatelů. Tito aktéři reagují na lokální trh a dokáží ho svým podnikáním podpořit. Firmy ve snaze o co nejvyšší zisk či obraty zvětšují své podniky, staví nové pobočky za účelem bližší komunikace s občany nebo staví nové výrobní závody, aby ušetřily náklady za logistiku apod. Těmito rozhodnutími formulují rozvoj v dané lokalitě.

V neposlední řadě jsou aktéry regionálního rozvoje v České republice občané. Pro ně samotné je v nejlepším zájmu, aby byl region dobře rozvinutý. Do regionální politiky mají možnost se napřímo zapojit díky metodě LEADER, jejíž snahou je rozvoj regionálního rozvoje od zdola nahoru. Vytvořením MAS mohou místní občané a podnikatelé ve spolupráci s veřejným sektorem žádat o dotace na jimi určené projekty. Dalším způsobem, jak občané mohou ovlivňovat regionální politiku je jejich způsob využívání pracovních příležitostí. Rozhodování o oboru a místu práce, případně o stěhování se za prací má značný vliv na regionální rozvoj.

Nová ekonomická geografie za hlavní aktéry regionálního rozvoje považuje firmy a občany, stát by do něj na centrální úrovni neměl zasahovat příliš, ale měl by působit na menších územních jednotkách. V rámci regionální politiky České republiky firmy však nehrají roli hlavních aktérů regionálního rozvoje. Nejinak tomu je s občany. Stát zde naopak hraje významnou roli na centrální i nižších úrovních. Co se týče aktérů regionální politiky, situace v České republice není v souladu s teorií nové ekonomické geografie.

Teorie kumulativních příčin za hlavní aktéry udává firmy a stát. Oba tyto aktéři jsou hlavními aktéry i v regionální politice České republiky. Stát je tím kdo udává do jaké sféry přerozdělí dotace a podpory. Firmy si určují, jakým směrem se budou dál posouvat, co a v jakém množství vyrábět.

Teorie prostorových dělb práce označuje za hlavní aktéry stát, firmy i jednotlivce. Jednotliví aktéři se objevují a mají vliv i na českou regionální politiku, hlavně co se týče aktuálního století.

Teorie Triple helix jako hlavní aktéry vidí firmy, stát a univerzity. Inovační firmy snažící se o vzdělávání a předávání know-how a univerzity snažící se o podnikání se určitým způsobem projevují na regionální politice České republiky. Je vidět snaha o zlepšení konkurenceschopnosti a podpoře inovačních inkubátorů. Avšak univerzity zatím určitě nepatří mezi ty nejdůležitější aktéry regionálního rozvoje v České republice a tedy co se týče pojetí hlavních aktérů této teorie, tak se neshoduje s aplikovanou regionální politikou.

Aktéři jednotlivých teorií se objevují i v regionální politice České republiky. Jediná teorie nová ekonomická geografie nepovažuje za hlavního aktéra stát, což se neshoduje s aktuální regionální politikou České republiky, kde stát hraje velkou roli. Největší podobnost, co se týče aktérů, české regionální politiky je s teorií prostorových dělb práce.

4.3 Aplikace teorií v regionální politice

Teorie regionálního rozvoje se rozvíjejí od 50. let 20. století, kdy se začala regionální politika objevovat. V České republice byla až do sametové revoluce upozadována. V době, kdy se tu začaly meziregionální rozdíly řešit, bylo už k dispozici množství teorií, které nabízely, jak tyto disparity řešit a jak nastavit regionální politiku.

Nová ekonomická geografie

Tato teorie doporučuje pro regionální politiku následující opatření:

- podpora specializací a meziregionálního obchodu,
- decentralizace,
- dočasná ochrana rozvíjejících se ekonomik.

Se začínající regionální politikou se decentralizace skutečně stala prioritou regionální politiky. V praxi pak nastala spolu se vznikem VÚSC, kdy došlo k delegaci pravomocí regionální politiky. Následně po decentralizaci se začala zabývat podporou konkurenceschopnosti regionů, která zahrnuje podporu specializací a meziregionálního obchodu, na ochranu rozvíjejících se regionů se regionální politika nezaměřovala.

Teorie kumulativních příčin

Doporučení této teorie jsou následující:

- integrovaný rozvojový plán,
- odložení spotřeby a přesun zdrojů do investic.

Díky snaze vstoupit do Evropské unie byla Česká republika nucena v rámci své regionální politiky vytvořit si strategické plány pro regionální rozvoj. Česká politika se nejprve zaměřovala jen na nejnútnejší úkony k nezvyšování meziregionálních rozdílů. Po vstupu do Evropské unie získala Česká republika více prostředků, které mohla využít pro investice

do regionální politiky. Aktuálně tu probíhá snaha o co nejefektivnější investování regionálního rozvoje, i když samozřejmě velká část prostředků míří do spotřeby.

Teorie prostorových dělb práce

Podle této teorie jsou vhodné tyto návrhy:

- radikální decentralizace / relokace veřejné správy do zaostávajících regionů,
- změna společensko-ekonomických rozdílů.

Původně centralistický přístup byl postupně nahrazován a určité pravomoci byly předány VÚSC. Za ty bylo stanoveno 14 krajů. Pravomoci veřejné správy, které nebyly předány samosprávným celkům jsou stále řešeny na území Prahy. Co se týče společensko-ekonomických rozdílů, tak sice česká regionální politika podporu slabé oblasti, ale vyloženě se nezaměřuje na jejich změnu tak, jak popisuje tato teorie. České regiony by se stále daly rozdělit na ty rozvinutější, kde jsou sídla firem včetně managementu a na výrobní regiony.

Teorie triple helix

Navrhované cíle podpory regionální politiky jsou podle teorie následující:

- transformace veřejného sektoru,
- pro inovační veřejný sektor,
- podpora spolupráce mezi aktéry.

Za dobu existence regionální politiky v České republice se veřejný sektor značně transformoval. Již tu není centralistická vláda, určité pravomoci mají samosprávné celky, a i státní instituce mají určitou volnost v rozhodování. Stát je aktuálně v pozici, kdy má relativně dobře nastavený veřejný sektor a může ho postupně vylepšovat, inovovat. Probíhá zde i spolupráce mezi všemi aktéry. Největší spolupráci lze vidět mezi státem a firmami, kdy stát se snaží o investice v různých sektorech, které mají dopad na regionální firmy.

Česká republika se v rámci Evropy neřadí mezi země s dlouhou historií regionální politiky. Zato ji začala aplikovat velmi efektivně a důsledně, hlavně kvůli přání vstoupit do Evropské unie. To bylo příčinou v podstatě všech změn, co se udály v rámci české regionální politiky po sametové revoluci. Samotné decentralizování státních pravomocí a vytváření regionálních strategií a programů je navázáno na regionální politiku Evropské unie. Česká

republika se tedy mohla inspirovat jakoukoliv existující teorií regionálního rozvoje a aplikovat ji na svou regionální politiku, ale díky Evropské unii a jejím podmínkám se vzdala určité samostatnosti a své cíle regionální politiky navázala na cíle kohezní politiky Evropské unie.

To neznamená, že by zde nebyla patrná žádná z vybraných teorií regionálního rozvoje. Z výzkumu vyplývá, že určité části všech teorií, hlavně co se decentralizace týče, jsou zde aplikovány.

Závěr

Cílem této práce bylo identifikovat aplikované teorie regionálního rozvoje v České republice. Na základě tohoto byl definován dílčí cíl, a to zhodnocení tendence regionálního vývoje v České republice. Za těmito účely byly vymezeny výzkumné předpoklady. Byla provedena literární rešerše na téma regionální politiky a teorií regionálního rozvoje. Následně byla charakterizována regionální politika v České republice a v neposlední řadě byla provedena komparace regionální politiky s teoriemi.

V první části práce bylo provedeno studium odborné literatury, na jehož základě byly definovány regionální pojmy a ekonomické směry teorií. K jednotlivým směrům byly vybrány konkrétní teorie, a to Nová ekonomická geografie, Teorie kumulativních příčin, Teorie prostorových dělb práce a teorie Triple helix.

Další část práce se věnovala regionální politice v České republice. Ta je charakterizována od jejího počátku v 90. letech minulého století až po aktuální období. Jednotlivé podkapitoly jsou rozděleny na časová období, které ohraničují milníky významné pro regionální politiku. Nejprve jsou přiblíženy začátky regionální politiky ještě za Československa až do doby vzniku vyšších územně samosprávných celků již v České republice. Další období je ohraničeno vstupem do Evropské unie a následná období jsou členěna po sedmi letech podle nastavených období Evropské unie.

V poslední části práce byly porovnávány vybrané teorie regionálního rozvoje s regionální politikou v České republice a bylo vyhodnoceno, zda a jaké teorie tu byly aplikovány. Výzkum probíhal na porovnávání sigma-konvergence HDP, obecné míry nezaměstnanosti a průměrné měsíční mzdy České republiky s převažujícími tendencemi teorií regionálního rozvoje, dále na porovnávání hlavních aktérů české regionální politiky s hlavními aktéry jednotlivých teorií, a nakonec porovnání aplikované regionální politiky s doporučenými implikacemi do regionální politiky vybraných teorií.

Výzkumné předpoklady stanovené v úvodu této práce, byly zhodnoceny takto:

Prvním předpokladem bylo, že při uplatňování regionální politiky makroekonomické ukazatele jednotlivých regionů konvergují. Tento předpoklad nebyl potvrzen. I když bylo snahou regionální politiky dosáhnout konvergence mezi regiony, tak vývoj regionů většinu času směřoval k divergenci. To bylo výrazně ovlivněno regionem Praha, který je oproti

ostatním regionům velmi vyspělý. V době, kdy byla ekonomická krize, region Prahy nebyl, co se týče růstu HDP, tak produktivní jako v jiných letech. Rozdíly mezi kraji se začaly snižovat a byla zde na chvíli patrná konvergence. Jediný ekonomický ukazatel, který má po výpočtu sigma-konvergence určitou tendenci ke konvergenci, je průměrná měsíční mzda. Ta se v posledních letech mezi regiony vyrovnává. Co se týče shody směru vývoje regionální politiky s teoriemi, na první pohled by se zdálo, že souhlasí v podstatě se všemi vybranými teoriemi. Avšak divergence regionů není cílem regionální politiky České republiky.

Druhý předpoklad, že do regionálního rozvoje je zapojováno co největší množství aktérů, byl naplněn. Do regionální politiky České republiky, potažmo do jejího rozvoje se zapojuje nejen stát, který udává tempo a směr vývoje. Ale regionální rozvoj ovlivňují a zapojují se do něj i firmy svým působením v regionech a jejich vnitřní politika. Také lidé mají možnost ovlivnit regionální rozvoj. Mohou se napřímo zapojit do zlepšování venkovského prostoru díky metodě LEADER nebo se zapojit do vytváření strategických dokumentů v jejich regionu. Do budoucna by bylo vhodné jako aktéry více zapojit univerzity, ale i zde je náznak spolupráce co se týče regionálního rozvoje. Největší shoda aktérů je s teorií prostorových dělb práce.

Poslední předpoklad tvrdil, že v České republice byla aplikována nejméně jedna z vybraných teorií regionálního rozvoje. Tento předpoklad nebyl plně potvrzen. V určitých bodech se vývoj regionální politiky shoduje s teoriemi. Největší podobnost byla v transformaci veřejné správy, a to v decentralizaci, ve které se shodovala česká regionální politika s teorií nové ekonomické geografie, teorií kumulativních příčin a v určité míře i v teorii triple helix. Od počátku se pak regionální politika řídila strategickými dokumenty, ve kterých si nastavila určitý rozvojový plán. V tomto bodě se shoduje s teorií kumulativních příčin.

Na základě těchto zjištění je možné říci, že plně zde nebyla aplikována žádná z vybraných teorií regionálního rozvoje. Největší inspiraci by šlo hledat v teorii prostorových dělb práce.

Seznam použité literatury

Odborná literatura

BINGHAM, Richard D a Robert MIER, 1993. *Theories of local economic development: perspectives from across the disciplines*. Newbury Park: Sage Publications. ISBN 08-039-4868-9.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ, 2011. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum. ISBN 978-802-4619-743.

ČADIL, Jan, 2010. *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-807-4001-918.

ETZKOWITZ, Henry a Loet LEYDESDORFF, 1997. *Universities and the Global Knowledge Economy: A Triple Helix of University-industry-government Relations*. Pinter. ISBN 9781855674219.

ETZKOWITZ, Henry a chunyan ZHOU, 2018. *The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation and entrepreneurship*. 2nd ed. New York: Routledge. ISBN 978-1-138-65948-3.

JEŽEK, Jiří, Jaroslav DOKOUPIL, Lukáš KAŇKA, Alena MATOUŠKOVÁ a Marta ŠLEHOFEROVÁ, 2014. *Regionální rozvoj*. Plzeň. ISBN 978-80-261-0462-9. Západočeská univerzita v Plzni.

KRUGMAN, Paul, 1991. *Geography and Trade*. Leuven: MIT Press. ISBN 0262610868.

KRUGMAN, Paul, 1995. *Development, geography, and economic theory*. Fourth printing. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. ISBN 0262112035.

KÚLK, 2001. *Strategie rozvoje Libereckého kraje*. Liberec.

KÚLK, 2004. *Program rozvoje Libereckého kraje 2004-2006*. Liberec.

MACHÁČEK, Jaroslav, Petr TOTH a René WOKOUN, 2011. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-802-4518-367.

MASSEY, Doreen, 1995. *Spatial divisions of labour: Social Structures and the Geography of Production*. 2nd ed. New York: Routledge. ISBN 0-415-91295-4.

MASSEY, Doreen a John ALLEN, 1984. *Geography Matters!: A Reader*. Cambridge University Press. ISBN 9780521317085.

MASSEY, Doreen a Richard MEEGAN, 2005. *Politics and Method: Contrasting Studies in Industrial Geography*. 2nd ed. New York: Routledge. ISBN 0203974557.

MINAŘÍK, Bohumil, Jana BORŮVKOVÁ a Miloš VYSTRČIL, 2013. *Analýzy v regionálním rozvoji*. [Praha]: Professional Publishing. ISBN 978-807-4311-291.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2002. *Nová regionální politika*. Praha: DaDa. ISBN 80-903-0641-1.

MOLLE, Willem, 2016. *The economics of European integration: theory, practice, policy*. Fifth edition. London: Routledge. ISBN 978-075-4648-055.

MYRDAL, Gunnar, 1957. *Economic Theory and Under-developed Regions*. London: G. Duckworth.

STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK, 2009. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-588-2.

VARGA, Attila a Katalin ERDŐS, 2019. *Handbook of Universities and Regional Development*. Edward Elgar Publishing. ISBN 978 1 78471 570 0.

WOKOUN, René, 2003. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha: Oeconomica. ISBN 80-245-0517-7.

WOKOUN, René, 2008. *Regionální rozvoj: (výchozí podmínky regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-699-0.

ŽÁK, Milan, 1999. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde. ISBN 80-720-1172-3.

Elektronické dokumenty

GASPAR, José, 2018. A prospective review on New Economic Geography. *The Annals of Regional Science* [online]. **61**(2), 237-272 [cit. 2020-03-20]. DOI: 10.1007/s00168-018-

0866-5. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/2046363001/83C80932E7DE48D6PQ/1?accountid=17116>

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ, 2005. *Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007-2013* [online]. Brusel [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: <http://www.cpkp.cz/regiony/index.php?id=30>

KÚLK, 2001. *Strategie rozvoje Libereckého kraje* [online]. Krajský úřad Libereckého kraje. Liberec [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: https://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/strategie_lk_2002_25a96956bb.pdf.

KÚLK, 2007. *Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006 - 2020* [online]. Liberec [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: https://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/plna_verze_645b76202e.pdf

MAIER, Karel a Daniel FRANKE, 2015. Trendy prostorové sociálně-ekonomické polarizace v Česku 2001–2011. *Sociologický časopis* [online]. **51**(1), 89-124 [cit. 2020-03-24]. DOI: 10.13060/00380288.2015.51.1.155. doi: 10.13060/00380288.2015.51.1.155. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2015/01/04.pdf>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2003. *Národní rozvojový plán 2004-2006* [online]. Praha [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: http://old.nvf.cz/esf/dokumenty/nrp_cz.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2006. *Národní rozvojový plán 2007-2013* [online]. Praha [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: https://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/e2851ddf-d85f-4c35-809a-19545a7cac45/1141122325-materi-l-nrp-iii-nrp-upraveny-str_e2851ddf-d85f-4c35-809a-19545a7cac45

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2006. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013* [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mmr/strategie/strategie-regionálního-rozvoje-cr-2006>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2013. *Strategie regionálního rozvoje ČR: na období 2014-2020* [online]. Praha [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/srr_duben_2013.pdf

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, 2009. *LEADER - Budoucnost venkova 2009* [online]. [cit. 2020-05-12]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/37121/_02_Brozura_LEADER_budoucnost_venkova_2009.pdf

Priority na rok 2014–2020. *Evropská komise* [online]. [cit. 2020-05-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/how/priorities

Legislativní dokumenty

Usnesení vlády č. 682 /2000, o Strategii regionálního rozvoje České republiky. In: *Dokumenty vlády*.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). In: *Sbírka zákonů*.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. In: *Sbírka zákonů*.

Zákon č. 272/1996 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. In: *Sbírka zákonů*.

Zákon č. 299/1992 Sb., o státní podpoře malého a středního podnikání. In: *Sbírka zákonů*.

Zákon 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávních celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*.

Internetové zdroje

BURDA, Tomáš, 2018. Správní členění v letech 2001 a 2002. In: *100 let proměn hranic našich regionů* [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/katalog-k-vystave-100-let-promen-hranic-nasich-regionu.aspx>

Cesta do Evropské unie: Zásady regionální politiky, 2011. *ISAP* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/72e57cb378c45fb5802566da00551b96?OpenDocument>

ČSÚ, 2020. *Počet zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy* [online]. [cit. 2020-05-31]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=MZD01->

C&z=T&f=TABULKA&sp=A&skupId=855&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_U~301-501-401-202-411_null_&katalog=30852&pvo=MZD01-C&evo=v208_!_MZD-R-ABS-od2011_1&u=v159__VUZEMI__100__3034

ČSÚ, 2020. *Hrubý domácí produkt v regionech soudržnosti a krajích* [online]. [cit. 2020-05-31]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=NUC05-S1az4&z=T&f=TABULKA&skupId=706&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E301-501-401-202-411_null_&katalog=30832&pvo=NUC05-S1az4&str=v116

ČSÚ, 2020. *Obecná míra nezaměstnanosti v regionech soudržnosti a krajích - roční průměr* [online]. [cit. 2020-05-31]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM06&z=T&f=TABULKA&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E301-501-401-202-411_null_&katalog=30853&str=v95&c=v147~8__RP2017

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2020a. Cíle, operační programy a iniciativy. *DotaceEU.cz* [online]. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: [https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-\(1\)/cile,-operacni-programy-a-iniciativy](https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-(1)/cile,-operacni-programy-a-iniciativy)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2020b. Nástroje politiky soudržnosti. *DotaceEU.cz* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: [https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-\(1\)/nastroje-politiky-soudrznosti](https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-(1)/nastroje-politiky-soudrznosti)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2020c. Programové období 2004-2006. *DotaceEU.cz* [online]. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: [https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-\(1\)](https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-(1))

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, 2020d. Programové období 2007-2013. *DotaceEU.cz* [online]. [cit. 2020-07-03]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2007-2013>

Priority na rok 2014–2020. *Evropská komise* [online]. [cit. 2020-05-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/how/priorities

Regiony soudržnosti v České republice. In: *Euroskop* [online]. [cit. 2020-05-24]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8642/sekce/spravni-cleneni-system-nuts>

Správní členění: systém NUTS. In: *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8642/sekce/spravni-cleneni-system-nuts/>

Základní legislativa regionální politiky v ČR. *Metodická podpora regionálního rozvoje* [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/zakladni-legislativa-regionalni-politiky-v-cr.html>

Seznam příloh

Příloha A Ekonomické ukazatele České republiky a jednotlivých krajů	78
Příloha B Výpočet sigma-konvergence	81

Příloha A Ekonomické ukazatele České republiky a jednotlivých krajů

	Průměrná měsíční mzda v ČR														
	Česká republika	Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Pízeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Kraj Vysočina	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Moravskoslezský kraj
2000	13 219	17 422	12 910	12 297	12 608	11 867	12 389	12 185	12 174	11 872	11 658	12 376	11 745	11 924	12 662
2001	14 378	19 183	13 960	13 349	13 935	12 828	13 503	13 222	13 406	12 962	12 817	13 597	12 848	12 963	13 904
2002	15 524	20 816	15 182	14 427	14 826	13 902	14 529	14 113	14 221	13 878	13 792	14 634	13 835	13 938	14 870
2003	16 430	22 017	16 088	15 111	15 734	14 569	15 308	14 962	15 056	14 845	14 642	15 543	14 622	14 560	15 732
2004	17 466	23 126	17 171	15 926	16 706	15 380	16 243	15 824	16 069	15 756	15 627	16 596	15 681	15 527	16 645
2005	18 344	24 364	17 930	16 851	17 404	16 113	17 039	16 691	16 799	16 425	16 342	17 403	16 315	16 251	17 481
2006	19 546	26 064	19 123	17 818	18 686	17 055	18 043	17 747	17 862	17 491	17 599	18 427	17 419	17 279	18 502
2007	20 957	27 722	20 662	18 952	19 845	18 127	19 299	19 025	18 938	18 734	18 871	19 983	18 702	18 532	19 826
2008	22 592	30 234	22 032	20 266	21 613	19 202	20 505	20 373	20 308	19 959	20 264	21 641	19 825	19 812	21 166
2009	23 344	31 264	22 686	20 905	22 628	20 084	21 321	20 953	20 359	20 562	20 641	22 409	20 335	19 044	21 758
2010	23 864	31 210	23 267	21 467	23 173	20 564	21 809	21 747	21 800	21 094	21 291	22 956	21 094	20 907	22 349
2011	24 455	32 821	24 202	21 758	23 196	20 761	21 957	22 220	21 965	21 387	21 712	23 306	21 661	21 409	22 593
2012	25 067	33 292	24 764	22 302	23 753	21 304	22 406	22 767	22 631	21 963	22 254	23 953	22 215	22 031	23 247
2013	25 035	32 706	25 005	22 328	23 832	21 371	22 664	23 183	22 520	22 077	22 482	24 211	22 188	21 784	23 036
2014	25 768	33 461	25 756	23 034	24 603	21 786	23 256	23 857	23 340	22 953	23 278	24 770	22 958	22 642	23 756
2015	26 591	34 507	26 575	23 844	25 445	22 576	24 041	24 640	24 088	23 757	24 119	25 645	23 653	23 343	24 446
2016	27 764	35 341	27 931	24 962	26 812	23 769	25 372	25 761	25 513	24 861	25 187	26 916	24 754	24 358	25 258
2017	29 638	37 689	29 954	26 689	28 970	25 995	27 073	27 414	27 253	26 737	27 136	28 677	26 402	26 258	26 875
2018	31 868	40 059	32 393	28 870	31 032	27 974	29 290	29 682	29 622	28 685	29 256	30 736	28 646	28 427	28 796
2019	34 125	42 553	34 900	30 985	33 154	29 962	31 430	31 703	31 925	30 659	31 147	32 896	30 784	30 425	30 810

		HDP na obyvatele																							
		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika		153 565	176 275	190 100	208 490	218 075	231 627	251 199	262 886	275 483	300 036	319 025	342 156	372 007	385 833	374 628	376 759	384 289	386 317	389 900	409 870	435 911	451 288	476 628	500 973
Hlavní město Praha		261 273	303 669	340 674	391 272	422 822	456 202	509 539	541 221	580 287	632 011	680 418	730 827	808 798	840 097	807 113	813 342	810 814	807 594	812 460	834 578	917 183	943 289	997 560	1 056 761
Středočeský kraj		142 063	161 990	176 263	200 696	215 683	232 182	248 013	261 217	264 791	288 785	294 312	323 438	350 326	361 808	339 460	334 450	346 428	349 550	348 696	376 832	392 908	418 354	445 710	453 456
Jihočeský kraj		146 998	168 717	181 565	199 825	207 012	217 824	231 087	241 489	247 850	267 768	288 234	305 422	318 771	321 414	320 394	317 802	320 440	327 529	333 103	344 516	358 956	371 664	386 952	413 901
Přízeňský kraj		148 592	172 628	181 608	194 494	202 647	217 352	235 959	245 474	259 771	291 077	300 250	328 760	341 948	334 719	339 088	347 261	354 520	346 955	363 319	388 432	405 156	421 813	440 631	449 822
Karlovarský kraj		145 683	159 479	166 863	180 157	184 943	197 046	205 533	217 898	225 866	236 022	244 308	252 100	273 022	273 627	275 086	269 857	273 805	272 428	272 456	282 096	292 232	296 387	315 705	323 718
Ústecký kraj		147 088	165 422	171 464	183 163	187 234	191 193	203 210	213 871	228 942	245 992	260 575	278 173	296 341	307 080	307 407	299 351	302 300	303 122	302 416	309 863	333 926	330 099	345 192	358 988
Liberecký kraj		140 984	158 499	173 460	185 537	196 851	210 562	225 876	232 433	224 640	240 092	266 471	281 071	290 260	293 518	281 630	287 822	294 489	300 005	302 114	317 744	337 052	349 244	364 699	386 789
Královéhradecký kraj		140 933	161 740	177 791	192 116	200 450	215 488	229 094	234 016	242 096	263 520	275 545	288 308	316 012	326 850	324 013	328 200	331 212	333 429	335 312	359 156	378 034	401 093	442 046	450 841
Pardubický kraj		135 712	153 020	165 947	182 866	186 809	197 531	211 896	221 648	233 285	249 914	260 527	285 453	312 593	315 898	304 128	309 498	321 009	306 424	313 716	333 110	354 449	367 743	387 994	410 635
Kraj Vysočina		127 033	144 892	151 945	165 913	175 931	189 362	212 150	219 747	228 534	242 514	262 275	281 268	307 867	305 974	303 133	301 235	316 535	323 976	327 539	341 282	356 148	370 891	392 066	405 488
Jihomoravský kraj		143 452	165 460	176 521	192 921	198 333	209 902	228 718	238 867	252 441	271 844	285 256	306 797	337 998	361 142	351 208	354 011	362 048	372 135	387 592	404 513	427 906	435 425	450 135	485 662
Olomoucký kraj		128 646	149 687	156 553	164 831	172 618	183 677	195 949	202 996	214 562	235 138	239 131	251 578	273 433	286 329	279 878	286 296	296 974	300 771	301 163	318 621	334 735	351 078	373 727	392 855
Zlínský kraj		129 188	146 463	164 692	175 567	178 658	189 743	206 145	213 400	223 134	235 045	255 122	279 142	301 227	324 025	316 731	313 881	324 536	324 583	330 803	365 317	374 779	387 986	408 009	424 876
Moravskoslezský kraj		133 761	156 232	163 115	171 392	172 891	178 346	194 128	201 767	210 773	241 811	267 634	280 698	307 168	322 872	304 010	312 335	329 361	332 781	324 580	344 328	362 022	374 646	392 827	418 263

		Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích																											
		1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018		
Česká republika		4,3	4,3	4,0	3,9	4,8	6,5	8,7	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,0	4,0	2,9	2,2		
Hlavní město Praha		3,5	2,8	2,5	2,0	2,4	3,3	4,0	4,2	3,9	3,6	4,2	3,9	3,5	2,8	2,4	1,9	3,1	3,8	3,6	3,1	3,1	2,5	2,8	2,2	1,7	1,3		
Středočeský kraj		4,4	3,8	3,8	3,1	3,8	5,4	8,0	7,5	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	4,5	3,4	2,6	4,4	5,2	5,1	4,6	5,2	5,1	3,5	3,1	2,1	2,0		
Jihočeský kraj		3,3	3,2	2,5	2,8	3,4	4,9	6,2	5,8	5,6	5,0	5,2	5,7	5,0	5,1	3,3	2,6	4,3	5,3	5,5	5,7	5,2	5,9	4,0	2,8	2,2	1,4		
Plzeňský kraj		4,0	3,8	3,3	2,7	4,3	5,4	6,8	6,2	5,8	4,7	5,3	5,8	5,1	4,6	3,7	3,6	6,3	5,9	5,2	4,8	5,2	5,1	3,8	3,4	1,9	1,5		
Karlovarský kraj		4,7	5,1	4,0	3,4	4,5	6,8	8,1	8,4	7,4	7,5	6,4	9,4	10,9	10,2	8,2	7,6	10,9	10,8	8,5	10,5	10,2	9,0	6,7	5,4	3,3	2,9		
Ústecký kraj		4,6	6,5	7,1	9,0	9,9	11,7	15,4	16,0	13,3	12,7	13,0	14,5	14,5	13,7	9,9	7,9	10,1	11,2	9,9	10,8	9,4	8,5	7,6	5,1	3,5	3,6		
Liberecký kraj		3,3	3,8	3,9	3,8	3,8	6,9	8,2	6,2	6,2	4,7	6,1	6,4	6,5	7,7	6,1	4,6	7,8	7,0	7,2	9,3	8,3	6,5	5,5	4,4	3,7	1,9		
Královéhradecký kraj		4,3	3,4	3,1	3,2	3,7	5,0	7,0	6,1	6,1	4,2	5,8	6,6	4,8	5,4	4,2	3,9	7,7	6,9	7,1	7,1	8,2	6,2	5,6	4,1	2,2	2,3		
Pardubický kraj		4,2	3,5	3,7	3,8	4,3	6,0	8,0	8,3	6,4	7,2	7,6	7,0	5,6	5,5	4,4	3,6	6,4	7,2	5,6	7,7	8,4	6,4	4,6	3,7	2,7	1,7		
Kraj Vysočina		4,4	4,2	3,7	3,3	4,3	5,8	8,7	6,8	6,1	5,1	5,3	6,8	6,8	5,3	4,6	3,3	5,7	6,9	6,4	6,4	6,7	5,6	4,7	3,2	2,7	1,7		
Jihomoravský kraj		4,2	3,9	3,3	3,2	3,6	5,1	8,0	8,3	8,5	7,6	8,0	8,3	8,1	8,0	5,4	4,4	6,8	7,7	7,5	8,1	6,8	6,1	5,0	3,9	3,3	2,6		
Olomoucký kraj		4,8	5,1	4,6	4,9	5,3	7,2	10,6	12,8	10,4	9,6	9,6	12,0	10,0	8,2	6,3	5,9	7,6	9,1	7,6	7,7	9,2	7,7	5,9	3,7	3,1	2,6		
Zlínský kraj		4,2	3,8	4,1	3,5	4,3	6,4	8,6	8,1	8,5	7,9	7,5	7,4	9,4	7,0	5,5	3,8	7,3	8,5	7,6	7,4	6,8	6,1	4,7	4,0	3,6	1,8		
Moravskoslezský kraj		5,8	6,4	5,8	5,2	8,0	10,1	13,0	14,3	14,3	13,3	14,7	14,5	13,9	12,0	8,5	7,4	9,7	10,2	9,3	9,5	9,9	8,6	8,1	6,9	4,7	3,7		

Příloha B Výpočet sigma-konvergence

2000	Logaritmus průměrné měsíční mzdy v České republice a jednotlivých krajích													směrodatná odchylka krajů ČR	
	Praha	Sředočeský kraj	Jihočeský kraj	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Kraj Vysočina kraj	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj		Moravskoslezský kraj
2000	4,24110	4,11093	4,08980	4,10065	4,07434	4,09304	4,08583	4,08543	4,07452	4,06662	4,02258	4,06985	4,07642	4,10250	0,04179
2001	4,28292	4,14489	4,12545	4,14411	4,10816	4,13043	4,12130	4,12730	4,11267	4,10779	4,13344	4,10884	4,11271	4,14314	0,04278
2002	4,31840	4,18133	4,15918	4,17102	4,14308	4,16224	4,14962	4,15293	4,14233	4,13963	4,16536	4,14098	4,14420	4,17231	0,04382
2003	4,34276	4,20650	4,17929	4,19684	4,16343	4,18492	4,17499	4,17771	4,17158	4,16560	4,19153	4,16501	4,16316	4,19678	0,04406
2004	4,36410	4,23480	4,20211	4,22287	4,18696	4,21067	4,19932	4,20599	4,19745	4,19388	4,22000	4,19537	4,19109	4,22128	0,04282
2005	4,38675	4,25358	4,22663	4,24065	4,20718	4,23144	4,22248	4,22528	4,21551	4,21331	4,24062	4,21259	4,21088	4,24257	0,04345
2006	4,41604	4,28156	4,25086	4,27152	4,23185	4,25631	4,24912	4,25193	4,24281	4,24549	4,26545	4,24102	4,23752	4,26722	0,04403
2007	4,44282	4,31517	4,27766	4,29765	4,25833	4,28553	4,27932	4,27733	4,27263	4,27579	4,30066	4,27189	4,26792	4,29724	0,04369
2008	4,48050	4,34305	4,30677	4,33472	4,28335	4,31186	4,30905	4,30767	4,30014	4,30673	4,33528	4,29721	4,29693	4,32564	0,04629
2009	4,49504	4,35576	4,32025	4,35465	4,30285	4,32881	4,32125	4,30876	4,31307	4,31473	4,35042	4,30824	4,27976	4,3762	0,04892
2010	4,49429	4,36674	4,33177	4,36498	4,31311	4,33864	4,33740	4,33846	4,32416	4,32820	4,36090	4,32416	4,32029	4,34926	0,04330
2011	4,51615	4,38385	4,33762	4,36541	4,31725	4,34157	4,34674	4,34173	4,33015	4,33670	4,36747	4,33568	4,33060	4,35397	0,04710
2012	4,52234	4,39382	4,34834	4,37572	4,32846	4,35036	4,35731	4,35470	4,34169	4,34741	4,37936	4,34665	4,34303	4,36637	0,04585
2013	4,51463	4,39803	4,34885	4,37716	4,32982	4,35534	4,36517	4,35257	4,34394	4,35183	4,38401	4,34612	4,33814	4,36241	0,04407
2014	4,52454	4,41088	4,36237	4,39099	4,33818	4,36654	4,37762	4,36810	4,36084	4,36695	4,39393	4,36093	4,35491	4,37577	0,04311
2015	4,53791	4,42447	4,37738	4,40560	4,35365	4,38095	4,39164	4,38180	4,37579	4,38236	4,40900	4,37389	4,36816	4,38821	0,04286
2016	4,54828	4,44609	4,39728	4,42833	4,37601	4,40435	4,41096	4,40676	4,39552	4,40118	4,43001	4,39365	4,38664	4,40240	0,04065
2017	4,57621	4,47645	4,42633	4,46195	4,41489	4,43254	4,43797	4,43541	4,42711	4,43355	4,45753	4,42164	4,41926	4,42935	0,03971
2018	4,60270	4,51045	4,46045	4,49181	4,44675	4,46672	4,47249	4,47161	4,45765	4,46621	4,48765	4,45706	4,45373	4,45933	0,03807
2019	4,62893	4,54283	4,49115	4,52054	4,47657	4,49734	4,50110	4,50413	4,48656	4,49342	4,51714	4,48833	4,48323	4,48869	0,03738

		Logaritmus HDP na obyvatele v České republice a jednotlivých krajích																							
		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hlavní město Praha		5,41709	5,48240	5,53234	5,59248	5,62616	5,65916	5,70718	5,73337	5,76364	5,80072	5,83278	5,86381	5,90784	5,92433	5,90693	5,91027	5,90892	5,90719	5,90980	5,92147	5,96246	5,97464	5,99894	6,02398
Středočeský kraj		5,15248	5,20949	5,24616	5,30254	5,33382	5,36583	5,39447	5,41700	5,42290	5,46057	5,46881	5,50979	5,54447	5,55848	5,53079	5,52433	5,53961	5,54351	5,54245	5,57615	5,59429	5,62154	5,64905	5,65654
Jihočeský kraj		5,16731	5,22716	5,25903	5,30065	5,31600	5,33811	5,36378	5,38290	5,39419	5,42776	5,45975	5,48490	5,50348	5,50706	5,50568	5,50216	5,50575	5,51525	5,52258	5,53721	5,55504	5,57015	5,58766	5,61690
Přízeňský kraj		5,17200	5,23711	5,25913	5,28891	5,30674	5,33716	5,37284	5,39001	5,41459	5,46401	5,47748	5,51688	5,53396	5,52468	5,53031	5,54066	5,54964	5,54027	5,56029	5,58932	5,60762	5,62512	5,64408	5,65304
Karlovarský kraj		5,16341	5,20270	5,22236	5,25565	5,26704	5,29457	5,31288	5,33825	5,35385	5,37295	5,38794	5,40157	5,43620	5,43716	5,43947	5,43113	5,43744	5,43525	5,43530	5,45040	5,46573	5,47186	5,49928	5,51017
Ústecký kraj		5,16758	5,21859	5,23417	5,26284	5,27238	5,28147	5,30795	5,33015	5,35973	5,39092	5,41593	5,44431	5,47179	5,48725	5,48771	5,47618	5,48044	5,48162	5,48060	5,49117	5,52365	5,51864	5,53806	5,55508
Liberecký kraj		5,14917	5,20003	5,23920	5,26843	5,29414	5,32338	5,35387	5,36630	5,35149	5,38038	5,42565	5,44882	5,46279	5,46763	5,44968	5,45912	5,46907	5,47713	5,48017	5,50208	5,52770	5,54313	5,56193	5,58747
Královéhradecký kraj		5,14901	5,20882	5,24991	5,28356	5,30201	5,33342	5,36001	5,36925	5,38399	5,42081	5,44019	5,45986	5,49970	5,51435	5,51056	5,51614	5,52011	5,52300	5,52545	5,55528	5,57753	5,60325	5,64547	5,65402
Pardubický kraj		5,13262	5,18475	5,21997	5,26213	5,27140	5,29564	5,32612	5,34566	5,36789	5,39779	5,41585	5,45553	5,49498	5,49955	5,48306	5,49066	5,50652	5,48632	5,49654	5,52259	5,54955	5,56554	5,58883	5,61346
Kraj Vysočina		5,10392	5,16104	5,18169	5,21988	5,24534	5,27729	5,32664	5,34192	5,35895	5,38474	5,41876	5,44912	5,48836	5,48568	5,48163	5,47891	5,50042	5,51051	5,51526	5,53311	5,55163	5,56925	5,59336	5,60798
Jihomoravský kraj		5,15671	5,21869	5,24680	5,28538	5,29739	5,32202	5,35930	5,37816	5,40216	5,43432	5,45523	5,48685	5,52891	5,55768	5,54556	5,54902	5,55877	5,57070	5,58837	5,60693	5,63135	5,63891	5,65334	5,68633
Olomoucký kraj		5,10940	5,17518	5,19466	5,21704	5,23709	5,26405	5,29214	5,30749	5,33155	5,37132	5,37864	5,40067	5,43685	5,45687	5,44697	5,45682	5,47272	5,47824	5,47880	5,50327	5,52470	5,54540	5,57255	5,59423
Zlínský kraj		5,11122	5,16573	5,21667	5,24444	5,25202	5,27817	5,31417	5,32919	5,34857	5,37115	5,40675	5,44583	5,47889	5,51058	5,50069	5,49677	5,51126	5,51133	5,51957	5,52627	5,57378	5,58882	5,61067	5,62826
Moravskoslezský kraj		5,12633	5,19377	5,21249	5,23399	5,23777	5,25126	5,28809	5,30485	5,32381	5,38348	5,42754	5,44824	5,48738	5,50903	5,48289	5,49462	5,51767	5,52216	5,51132	5,53697	5,55873	5,57362	5,59420	5,62145
směrodatná odchylka kraje ČR		0,0739	0,0758	0,0811	0,0888	0,0939	0,0966	0,1003	0,1025	0,1053	0,1065	0,1076	0,1095	0,1121	0,1138	0,1112	0,1118	0,1087	0,1081	0,1088	0,107	0,1116	0,1121	0,1124	0,11393

		Směrodatná odchylka obecné míry nezaměstnanosti v České republice a jednotlivých krajích																											
		1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018		
Hlavní město Praha		0,5379	0,4496	0,4024	0,2934	0,3766	0,5122	0,6000	0,6237	0,5863	0,5612	0,6227	0,5899	0,5455	0,4471	0,3869	0,2783	0,4853	0,5744	0,5592	0,4956	0,4962	0,3955	0,4485	0,3513	0,2351	0,1054		
Středočeský kraj		0,6398	0,5828	0,5852	0,4977	0,5764	0,7314	0,9016	0,8755	0,8279	0,6909	0,7124	0,7316	0,7181	0,6572	0,5296	0,4150	0,6451	0,7194	0,7063	0,6653	0,7169	0,7101	0,5387	0,4930	0,3281	0,2940		
Jihočeský kraj		0,5209	0,4999	0,3919	0,4489	0,5259	0,6877	0,7958	0,7667	0,7480	0,6979	0,7138	0,7570	0,7009	0,7074	0,5178	0,4196	0,6310	0,7247	0,7419	0,7558	0,7155	0,7674	0,6012	0,4424	0,3412	0,1512		
Přízeňský kraj		0,6074	0,5832	0,5151	0,4385	0,6295	0,7361	0,8304	0,7955	0,7620	0,6685	0,7252	0,7654	0,7062	0,6646	0,5659	0,5564	0,7988	0,7683	0,7134	0,6842	0,7172	0,7052	0,5786	0,5344	0,2886	0,1840		
Karlovarský kraj		0,6749	0,7081	0,6053	0,5283	0,6573	0,8317	0,9079	0,9249	0,8672	0,8744	0,8054	0,9735	1,0380	1,0074	0,9160	0,8806	1,0379	1,0341	0,9316	1,0203	1,0091	0,9561	0,8258	0,7285	0,5178	0,4602		
Ústecký kraj		0,6655	0,8117	0,8485	0,9520	0,9942	1,0679	1,1867	1,2034	1,1246	1,1055	1,1138	1,1599	1,1624	1,1371	0,9978	0,9003	1,0028	1,0475	0,9949	1,0316	0,9738	0,9300	0,8790	0,7111	0,5430	0,5595		
Liberecký kraj		0,5156	0,5743	0,5954	0,5855	0,5839	0,8375	0,9117	0,7905	0,7931	0,6723	0,7861	0,8067	0,8115	0,8852	0,7820	0,6674	0,8939	0,8433	0,8601	0,9708	0,9181	0,8135	0,7395	0,6442	0,5714	0,2735		
Královéhradecký kraj		0,6368	0,5259	0,4937	0,5018	0,5721	0,7010	0,8462	0,7860	0,7850	0,6206	0,7670	0,8187	0,6784	0,7314	0,6193	0,5962	0,8865	0,8361	0,8523	0,8512	0,9132	0,7900	0,7489	0,6090	0,3470	0,3611		
Pardubický kraj		0,6274	0,5472	0,5680	0,5777	0,6340	0,7778	0,9052	0,9185	0,8039	0,8546	0,8811	0,8447	0,7516	0,7370	0,6476	0,5591	0,8083	0,8601	0,7462	0,8885	0,9246	0,8055	0,6612	0,5662	0,4374	0,2343		
Kraj Vysočina		0,6417	0,6239	0,5633	0,5225	0,6379	0,7670	0,9383	0,8299	0,7837	0,7085	0,7262	0,8356	0,8306	0,7263	0,6674	0,5144	0,7538	0,8403	0,8091	0,8032	0,8278	0,7458	0,6746	0,5014	0,4308	0,2318		
Jihomoravský kraj		0,6233	0,5962	0,5248	0,5115	0,5522	0,7080	0,9058	0,9181	0,9319	0,8814	0,9056	0,9210	0,9078	0,9006	0,7345	0,6435	0,8346	0,8867	0,8772	0,9085	0,8327	0,7848	0,6968	0,5865	0,5218	0,4167		
Olomoucký kraj		0,6793	0,7086	0,6673	0,6930	0,7281	0,8584	1,0253	1,1066	1,0174	0,9827	0,9808	1,0800	0,9998	0,9125	0,8025	0,7701	0,8829	0,9567	0,8803	0,8879	0,9640	0,8861	0,7724	0,5686	0,4947	0,4095		
Zlínský kraj		0,6228	0,5783	0,6099	0,5485	0,6297	0,8043	0,9352	0,9093	0,9295	0,8984	0,8769	0,8705	0,9750	0,8480	0,7426	0,5837	0,8621	0,9294	0,8834	0,8685	0,8328	0,7845	0,6726	0,6073	0,5538	0,2483		
Moravskoslezský kraj		0,7629	0,8089	0,7631	0,7149	0,9007	1,0060	1,1129	1,1566	1,1551	1,1244	1,1687	1,1628	1,1428	1,0786	0,9287	0,8684	0,9857	1,0067	0,9697	0,9784	0,9951	0,9363	0,9104	0,8396	0,6732	0,5657		
směrodatná odchylka		0,0641	0,1043	0,1186	0,1480	0,1473	0,1315	0,1341	0,1553	0,1485	0,1709	0,1524	0,1594	0,1800	0,1790	0,1683	0,1799	0,1482	0,1285	0,1143	0,1457	0,1384	0,1337	0,1247	0,1194	0,1212	0,1395		